

Dokumentets syfte

Stöd och vägledning vid handläggning av ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen

Dokumentet gäller för

Arbets- och företagsenheten

Diarienummer	Fastställt/senast uppdaterad	Beslutsinstans	Ansvarigt politiskt organ	Ansvarig processägare
AFN 2014/164-754		Arbets- och företagsenheten	Arbets- och företagsenheten	Malin Westerback

Innehåll

.....	1
Riktlinjer för försörjningsstöd i Nacka kommun	1
Gäller från och med den 1 juli 2013	1
Inledning	8
1. RIKTLINJERNAS SYFTE OCH TILLÄMPNING.....	8
1.1 Arbetsperspektivet	8
1.2 Låginkomstperspektivet.....	8
1.3 Våld i nära relationer	9
1.4 Barnperspektivet	9
Barnperspektivet grundar sig på FN:s konvention om barnets rättigheter, som antogs av generalförsamlingen 20 november 1989. Sverige ratificerade konventionen 29 juni 1990, vilket innebär att man förbundit sig att respektera principerna och bestämmelserna i konventionen. Konventionen kan sammanfattas med orden barn ska respekteras.	9
I Sverige har flera lagar anpassats för att säkerställa att barns rättigheter och barnperspektivet respekteras. I socialtjänstlagen 1 kap 2 § anges därför att vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande. Detta innebär att barnens situation bör uppmärksammas också då vuxna hos socialtjänsten ansöker om ekonomiskt bistånd till familjen. Forskning visar att det är viktigt för barn att dess föräldrar har ett arbete att gå till. Detta inte enbart av ekonomiska skäl utan även psykologiska. Därför blir uppgiftet i att stödja föräldrarna i att hitta ett arbete mycket viktigt. Barn är varje människa under 18 år.	9
1.5 Likabehandling	9
2. ALLMÄNT OM UPPDRAGET.....	10
2.1 Vägen mot självförsörjning	10
2.2 Förutsättningar för att få försörjningsstöd	10
3. FÖRSÖRJNINGSSTÖD.....	10
3.1 Riksnorm.....	10
3.2 Övrigt försörjningsstöd – i förekommande fall och till skälig kostnad	12
3.3 Boende	13
3.4 Övriga boendeformer	16
3.5 Försörjningsstöd vid vistelse på institution	16

Vid placering på institution eller familjehem kan försörjningsstöd beviljas i form av placeringsnorm. Placeringsnormen inkluderar klädnorm, fickpengar samt eventuella avgifter till fackförening, a-kassa och arbetsresor. I vissa fall kan även kostnader för egen bostad under placeringstiden ingå. Beroende på vilken typ av placering som är beslutad kan egenavgift för kost och logi ingå.....	16
3.6 Nödprövning och tillfälligt, reducerat bistånd	17
3.7 Beslut som löper över flera månader (omprövningsklausul).....	17
3.8 Utlandsvistelse	17
3.9 Försörjningsstöd när personen har vissa tillåingar.....	18
4. BISTÅND TILL LIVSFÖRING I ÖVRIGT	18
4.1 Barnomsorg.....	18
4.2 Begravningskostnad.....	19
4.3 Flyttkostnader	19
4.4 Glasögon eller kontaktlinser	20
4.5 Hemtjänstavgift och kostnader för särskilt boende.....	20
4.6 Hemutrustning	20
4.7 Identifikationshandlingar	20
4.8 Juridiska kostnader och stämpelavgifter.....	21
4.9 Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet.....	21
4.10 Kurslitteratur	21
4.11 Läkarvård och medicinkostnad.....	21
4.12 Magasineringskostnad	21
4.13 Psykoterapikostnad m.m.....	22
4.14 Resor	22
4.15 Reparationskostnader.....	23
4.16 Skulder	23
4.17 Spelmissbruk.....	23
4.18 Spädbarnsutrustning.....	24
4.19 Tandvård	24
4.20 Telefonabonnemang.....	25

4.21 Vitvaror.....	25
5. SÄRSKILDA GRUPPER AV SÖKANDE	25
5.1 Arbetslösa	25
5.2 Personer med försörjningsstöd i sex månader som får eller har inkomst av arbete.....	26
5.3 Sjukskrivna	27
5.4 Personer med missbruksproblem	27
5.5 Företagare eller personer med fria yrken	28
5.6 Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård, etc.	28
5.7 Personer med Intensivövervakning med elektronisk kontroll- s.k. fotboja	29
5.8 Inskrivna för vård eller behandling.....	29
5.9 Rekryter	29
5.10 Studerande	30
5.11 Utländska medborgare	31
5.12 Personer 65 år eller äldre	35
5.13 Bostadslösa	35
6. OM ANSVARSFÖRDELNING MELLAN KOMMUNER	35
Ett ärende kan flyttas över till annan kommun om den som berörs av ärendet har starkaste anknytning till den andra kommunen och det med hänsyn till personens önskemål, hjälpbehovets varaktighet och omständigheterna i övrigt framstår som lämpligt. En begäran ska vara skriftlig och den mottagande kommunen ska utan dröjsmål (max 1 månad) besvara meddela sin inställning skriftligt. Om kommunen inte svarat inom en månad eller kommunerna inte kommer överens får kommunen ansöka hos Socialstyrelsen som ska fatta beslut inom en tre månaders period.	36

.....	1
Riktlinjer för försörjningsstöd i Nacka kommun	1
Gäller från och med den 1 juli 2013	1
Inledning	8
1. RIKTLINJERNAS SYFTE OCH TILLÄMPNING	8
1.1 Arbetsperspektivet	8
1.2 Låginkomstperspektivet.....	8
1.3 Våld i nära relationer	9
1.4 Barnperspektivet	9
Barnperspektivet grundar sig på FN:s konvention om barnets rättigheter, som antogs av generalförsamlingen 20 november 1989. Sverige ratificerade konventionen 29 juni 1990, vilket innebär att man förbundit sig att respektera principerna och bestämmelserna i konventionen. Konventionen kan sammanfattas med orden barn ska respekteras.	9
I Sverige har flera lagar anpassats för att säkerställa att barns rättigheter och barnperspektivet respekteras. I socialtjänstlagen 1 kap 2 § anges därför att vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande. Detta innebär att barnens situation bör uppmärksammas också då vuxna hos socialtjänsten ansöker om	

ekonomiskt bistånd till familjen. Forskning visar att det är viktigt för barn att dess föräldrar har ett arbete att gå till. Detta inte enbart av ekonomiska skäl utan även psykologiska. Därför blir uppdraget i att stödja föräldrarna i att hitta ett arbete mycket viktigt. Barn är varje människa under 18 år.	9
1.5 Likabehandling	9
2. ALLMÄNT OM UPPDRAGET	10
2.1 Vägen mot självförsörjning	10
2.2 Förutsättningar för att få försörjningsstöd	10
3. FÖRSÖRJNINGSSTÖD	10
3.1 Riksnorm.....	10
3.2 Övrigt försörjningsstöd – i förekommande fall och till skälig kostnad	12
3.3 Boende	13
3.4 Övriga boendeformer	16
3.5 Försörjningsstöd vid vistelse på institution	16
Vid placering på institution eller familjehem kan försörjningsstöd beviljas i form av placeringsnorm. Placeringsnormen inkluderar klädnorm, fickpengar samt eventuella avgifter till fackförening, a-kassa och arbetsresor. I vissa fall kan även kostnader för egen bostad under placeringstiden ingå. Beroende på vilken typ av placering som är beslutad kan egenavgift för kost och logi ingå.....	16
3.6 Nödprövning och tillfälligt, reducerat bistånd	17
3.7 Beslut som löper över flera månader (omprövningsklausul).....	17
3.8 Utlandsvistelse	17
3.9 Försörjningsstöd när personen har vissa tillåningar.....	18
4. BISTÅND TILL LIVSFÖRING I ÖVRIGT	18
4.1 Barnomsorg.....	18
4.2 Begravningskostnad.....	19
4.3 Flyttkostnader	19
4.4 Glasögon eller kontaktlinser	20
4.5 Hemtjänstavgift och kostnader för särskilt boende.....	20
4.6 Hemutrustning	20
4.7 Identifikationshandlingar	20

4.8	Juridiska kostnader och stämpelavgifter.....	21
4.9	Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet.....	21
4.10	Kurslitteratur.....	21
4.11	Läkarvård och medicinkostnad.....	21
4.12	Magasineringskostnad.....	21
4.13	Psykoterapikostnad m.m.....	22
4.14	Resor.....	22
4.15	Reparationskostnader.....	23
4.16	Skulder.....	23
4.17	Spelmissbruk.....	23
4.18	Spädbarnsutrustning.....	24
4.19	Tandvård.....	24
4.20	Telefonabonnemang.....	25
4.21	Vitvaror.....	25
5.	SÄRSKILDA GRUPPER AV SÖKANDE.....	25
5.1	Arbetslösa.....	25
5.2	Personer med försörjningsstöd i sex månader som får eller har inkomst av arbete.....	26
5.3	Sjukskrivna.....	27
5.4	Personer med missbruksproblem.....	27
5.5	Företagare eller personer med fria yrken.....	28
5.6	Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård, etc.....	28
5.7	Personer med Intensivövervakning med elektronisk kontroll- s.k. fotboja.....	29
5.8	Inskrivna för vård eller behandling.....	29
5.9	Rekryter.....	29
5.10	Studerande.....	30
5.11	Utländska medborgare.....	31
5.12	Personer 65 år eller äldre.....	35
5.13	Bostadslösa.....	35
6.	OM ANSVARSFÖRDELNING MELLAN KOMMUNER.....	35

Ett ärende kan flyttas över till annan kommun om den som berörs av ärendet har starkaste anknytning till den andra kommunen och det med hänsyn till personens önskemål, hjälpbehovets varaktighet och omständigheterna i övrigt framstår som lämpligt. En begäran ska vara skriftlig och den mottagande kommunen ska utan dröjsmål (max 1 månad) besvara meddela sin inställning skriftligt. Om kommunen inte svarat inom en månad eller kommunerna inte kommer överens får kommunen ansöka hos Socialstyrelsen som ska fatta beslut inom en tre månaders period.36

Inledning

Utgångspunkten är att den enskilde i första hand ska klara sin försörjning på egen hand och att det ekonomiska biståndet ska vara ett tillfälligt stöd. Målet är att den enskilde ska bli självförsörjande genom arbete och/eller via allmänna försäkringar så som ersättning från försäkringskassan.

Att ha ett arbete gör att människan känner sig delaktig och bidrar till samhället, vilket stärker självkänslan. Den som är arbetslös och söker ekonomiskt bistånd ska därför erbjudas ett strukturerat stöd i att söka arbete för att på så sätt uppnå egen försörjning. Har den enskilde svårt att på egen hand få ett arbete ska hen i första hand erbjudas kompetenshöjande insatser. Den enskilde ska vara delaktig vid planering av insats.

1. RIKTLINJERNAS SYFTE OCH TILLÄMPNING

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa att alla personer som ansöker om ekonomiskt bistånd får en rättssäker handläggning. En individuell prövning ska alltid göras och avsteg ska motiveras. Det ska framgå vad i individens situation som gör att avsteg görs. Vem som får fatta vilka beslut framgår av delegationsordningen. Riktlinjerna ska ge stöd och vägledning i arbetet med ekonomiskt bistånd. Riktlinjerna bygger i första hand på Socialtjänstlagen, förarbetena och socialstyrelsens handbok för ekonomiskt bistånd.

Riktlinjerna är utformade så att medborgaren ska förstå vilka rättigheter och skyldigheter den enskilde har vid en ansökan om ekonomiskt bistånd.

Viktiga utgångspunkter i arbete är:

1.1 Arbetsperspektivet

Utgångspunkten är att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning.

Arbetsperspektivet innebär att individens förmågor snarare än oförmågor sätts i fokus. Den enskilde ska därför i första hand stödjas i att tillvarata sin egen förmåga för att få ett arbete genom relevant stöd.

1.2 Låginkomstperspektivet

Genom det ekonomiska biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. I förarbeten till socialtjänstlagen sägs att nivån inte ska överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. Med låginkomsttagare menas en person som har en inkomst 50 procent lägre än den normala förvärvsmedianinkomsten(enligt SCB:s definition).

1.3 Våld i nära relationer

Begreppet omfattar alla våldsamma övergrepp som äger rum i privat miljö och mellan människor som har känslomässiga och nära relationer till varandra. Alla kan bli offer för våld – kvinnor, män och barn inom såväl särkönade som samkönade förhållanden.

Arbetet med våldsutsatta personer regleras av socialtjänstlagen, socialstyrelsens allmänna råd och föreskrifter samt Nacka kommuns ”Plan för samverkan och ansvarsfördelning mellan myndigheter och frivilliga organisationer avseende våld i nära relationer”. Enligt dessa dokument ska den enskilde som utsätts för psykiskt, fysiskt och sexuellt våld i nära relationer erbjudas stöd och hjälp från socialtjänsten. I arbetet med ekonomiskt bistånd är det viktigt att handläggare uppmärksammar och erbjuder stöd om våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld förekommer.

1.4 Barnperspektivet

Barnperspektivet grundar sig på FN:s konvention om barnets rättigheter, som antogs av generalförsamlingen 20 november 1989. Sverige ratificerade konventionen 29 juni 1990, vilket innebär att man förbundit sig att respektera principerna och bestämmelserna i konventionen. Konventionen kan sammanfattas med orden "barn ska respekteras".

I Sverige har flera lagar anpassats för att säkerställa att barns rättigheter och barnperspektivet respekteras. I socialtjänstlagen 1 kap 2 § anges därför att vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande. Detta innebär att barnens situation bör uppmärksammas också då vuxna hos socialtjänsten ansöker om ekonomiskt bistånd till familjen. Forskning visar att det är viktigt för barn att dess föräldrar har ett arbete att gå till. Detta inte enbart av ekonomiska skäl utan även psykologiska. Därför blir uppdraget i att stödja föräldrarna i att hitta ett arbete mycket viktigt. Barn är varje människa under 18 år.

Utsatta grupper ska särskilt beaktas, exempelvis barn som lever i familjer där det förekommer missbruk och/eller psykisk ohälsa eller i familjer med ekonomisk utsatthet. När barnfamiljer har långvarigt behov av ekonomiskt bistånd ska barnets situation särskilt uppmärksammas. Särskild vikt ska läggas vid vilka konsekvenser familjens behov av biståndet får för barnet, t ex i vilken mån det påverkar barnets möjligheter att ha ett aktivt liv utanför hemmet och skolan, behov av kontakt med båda sina föräldrar och en fungerande hemmiljö.

Barnperspektivet framhålls även på nationell och kommunal nivå genom målet att inga barn ska vräkas. Socialtjänsten ska därför i största möjligaste mån förhindra att barnfamiljer vräkas.

1.5 Likabehandling

I socialtjänstens mål i 1 kap 1 § socialtjänstlagen föreskrivs att socialtjänsten på demokratins och solidaritetens grunder ska främja människors jämlikhet i levnadsvillkor. Människor som kommer i kontakt med kommunen ska behandlas på ett likvärdigt sätt, oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning, ålder.

Likabehandlingsperspektivet ska ligga till grund vid varje bedömning av bistånd och en målmedveten strävan att motverka all särbehandling måste finnas inom nämndernas alla verksamheter. Vid bedömning av rätten till bistånd och av vad som behövs för att den sökande ska klara sin egen försörjning ska den enskilde erbjudas likvärdig bedömning och likvärdiga insatser utifrån dennes

behov och förutsättningar.

Likabehandlingsperspektiv ska aktivt motverka diskriminering på grund av:

- kön
- könsöverskridande identitet eller uttryck*
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionshinder
- sexuell läggning
- ålder

** Definition: när någon identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.*

2. ALLMÄNT OM UPPDRAGET

Arbetet med ekonomiskt bistånd är ett tudelat uppdrag som har följande syften:

- att stödja människor till att bli självförsörjande
- att pröva rätten till ekonomiskt bistånd under den tiden

Arbets- och företagsenheten har i uppdrag att stödja personer ut i arbete, studier eller eget företagande. De som har ekonomiskt bistånd omfattas av detta uppdrag och uppföljning ska ske så att den enskilde får rätt bistånd.

2.1 Vägen mot självförsörjning

I vårt arbete har vi den enskildes förmågor och styrkor i fokus. Den enskilde ska därför tidigt få kontakt med arbets- och företagsenheten. Där erbjuds den enskilde lämpliga arbetsinriktade eller arbetsrehabiliterande insatser för att bli självförsörjande.

2.2 Förutsättningar för att få försörjningsstöd

Huvudregeln är att alla som är ansöker om försörjningsstöd ska följa den genomförandeplan som gjorts upp med handläggare inom ekonomiskt bistånd. I genomförandeplanen kan bl.a. ingå att följa planering från arbets- och företagsenheten och Försäkringskassan.

Den enskilde ska ges noggrann information om vilka krav som ställs, kravens innebörd och vad som blir konsekvenserna om kraven inte följs. Bedöms det att den enskilde inte uppfyller kraven så kan det påverka rätten till ekonomiskt bistånd för hela hushållet.

3. FÖRSÖRJNINGSTÖD

Försörjningsstöd definieras i 4 kap. 3 § SoL och består av två delar, riksnorm och övrigt försörjningsstöd.

3.1 Riksnorm

Den del av försörjningsstödet som utgör den s.k. riksnormen omfattar sex budgetposter för vuxna och sju budgetposter för barn och ungdomar. Riksnormen publiceras i december året innan den gäller och grundar sig på Konsumentverkets senaste pris- och konsumtionsundersökningar och delas upp på olika hushållstyper och åldersintervaller. Följande poster ingår i riksnormen vid beräkningarna:

- **Livsmedel**
Beräkningen av livsmedelskostnaderna utgår från en fyra- veckors matsedel som följer

Livsmedelsverkets näringsrekommendationer. Utgångspunkten är att all mat tillreds hemma. Vissa halvfabrikat ingår samt inköp av allt matbröd. Kostnaderna för t.ex. saft, godis och chips ingår inte. Livsmedelskostnaderna för enmanshushåll är något högre med hänsyn till att vissa kostnader blir dyrare än för flerpersongshushåll.

- **Kläder och skor**
Kostnadsberäkningen täcker det vardagliga klädbehovet för hela året samt skoreparationer och tillbehör som väska, klocka och paraply. Ryggsäckar för barn och skolungdomar ingår.
- **Lek och fritid**
Avser aktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet till. Aktiviteter gäller både inomhus och utomhus, viss motion och kultur. För äldre barn och vuxna ingår kostnader för att till exempel gå på bio, lyssna på musik, läsa böcker, eller besöka simhall. För yngre barn ingår leksaker spel, pussel, böcker, biobesök m.m. I posten ingår också cykel, skidutrustning för längdåkning och skridskor. För yngre barn beräknas att cykel och skridskor köps begagnade. I beräkningen finns inga kostnader för semester eller dyrare fritidsintressen.

2011 höjdes riksnorm framför allt för barn mellan 7-20 år med 100-395 kr/månad. För den målgruppen ingår alla typer av kommunikation även i denna post. Höjningen gör att den enskilde kan välja mellan fler eller en dyrare fritidssyssla, SL-resor eller att ringa mobilsamtal.

- **Barn och ungdomsförsäkring**
Denna post ingår bara i normen för barn och ungdomar
- **Förbrukningsvaror**
Här ingår kostnader för rengöring, skötsel och vård av bostaden samt klädvård m.m. som t ex disk- och tvättmedel, glödlampor, skokräm och damsugarpåsar.
- **Hälsa och hygien**
Avser kostnader för den personliga hygien, till exempel tvål, tandkräm, blöjor, mensskydd och hårklippning m.m. Även produkter som till exempel plåster och solskyddskrämer ingår. Kostnad för preventivmedel ingår inte.
- **Dagstidning, telefon, TV-avgift**
Här ingår kostnaden för helårsprenumeration för en daglig tidning, abonnemangs- och/eller samtalsavgifter för telefon eller kostnad för mobiltelefon och mobilsamtal. Kostnader för dator och Internetabonnemang ingår inte. TV-avgiften (inte kabel-TV) samt vissa kostnader för brevpapper, kort och frimärken ingår också.

Att dessa poster är medtagna betyder inte att man måste köpa t. ex en dagstidning, man avgör själv vad man använder pengarna till.

3.1.1 Förhöjning av normen

Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl kan försörjningsstödet enligt norm beräknas till en högre nivå. Det gäller när någon har förhöjda kostnader för en eller flera av de budgetposter som ingår i riksnormen och om dessa kostnader inte täcks av annan ersättning som handikappsersättning eller vårdbidrag. Förhöjda kostnader kan bero på t.ex.

- behov av särskild kost på grund av allergier
- extra stort behov av telefon eller tidningar till personer som på grund av funktionshinder eller andra skäl har svårigheter att upprätthålla kontakten med andra eller delta i samhällslivet, som inte täcks av annat stöd
- avgifter finns för skolmat,
- att det är en förutsättning för att barn ska kunna delta i fritidsaktiviteter,
- att det är en förutsättning för att en förälder ska kunna ha umgänge eller kontakt med sitt barn i rimlig omfattning och därför har extra utgifter för t ex lek och fritid samt telefon,
- ett tillfälligt behov av att köpa kläder eller/ och skor,
- då den enskilde har tillfälligt höga kostnader för att hon eller han blivit utsatt för våld eller annat brott
- har högre kostnader på en post eftersom den är inräknad i en avgift t ex mat i vårdkostnaden på sjukhus

3.1.1.1 Merkostnader för särskild kost vid vissa sjukdomar

Orsaken till ett behov av särskild kost ska alltid styrkas med läkarintyg. Av intyget ska framgå hur länge läkarens bedömning gäller. Tillägg för fördyrad kost görs enligt Konsumentverkets beräkningar av förhöjda matkostnader vid olika sjukdomar (sök på specialkost). Om den enskilde har väsentligt ökade matkostnader, ska möjligheten till handikappersättning undersökas.

Vid vissa sjukdomar kan den sökande vara i behov av särskilt näringstillskott. I de fall näringstillskott är ordinerat av läkare kan normen höjas med merkostnaden om det inte står helt klart att näringstillskottet ersätter vanlig mat och inte innebär någon merkostnad.

3.1.1.2 Merkostnader för umgänge med barn

Avser kostnader för barn som i samband med umgänge med förälder tillfälligt är medlemmar i hushållet. Tillägget beviljas maximalt för *sex dagar per månad* och omfattar normposterna livsmedel, lek och fritid, hälsa och hygien och förbrukningsvaror. Kostnader för umgängesperioder som överstiger fem sammanhängande dygn eller totalt sex dygn under en månad ska i första hand regleras mellan föräldrarna eller via att Försäkringskassan meddelas för reglering av underhållsstödet

Vid gemensam vårdnad när barnet bor växelvis hos båda föräldrarna ska normalt inkomster och utgifter som rör barnet delas lika mellan föräldrarna. Beträffande resor i samband med umgänge med barn, se avsnittet om Resor under del 4.14 Bistånd till livsföring i övrigt.

3.1.1.3 Merkostnader vid sjukvård

Se avsnittet Avgift vid sjukvård.

3.1.2 Minskning av normen

Kostnaderna kan beräknas till en lägre nivå om den enskilde

- behöver akut hjälp för att reda upp en nödsituation,
- stannar en kortare tid i kommunen eller
- inte har kostnaderna för vissa poster som ingår i riksnormen t ex under vistelsen i heldygnsvård

3.2 Övrigt försörjningsstöd – i förekommande fall och till skälig kostnad

Vid behov ska skälig kostnad för nedanstående budgetposter ingå i försörjningsstödet.

3.2.1 Hushållsel

Ekonomiskt bistånd kan utgå till skälig kostnad. Då elpriserna varierar är det den beräknade medelförbrukningen av hushållsel plus 20 % som kan anses skälig. Se www.konsumentverket.se under hushållets kostnader. I tabellen redovisas medelförbrukningen i Sverige för olika hushållsstorlekar i flerfamiljshus. Tvättmaskin, torktumlare, redskap för trädgårdsarbete m.m. ingår därför inte.

Kostnader för abonnemang och förbrukning delas på antalet personer (inkl. barn) i hushållet under förutsättning att det är flera som delar lägenhet.

3.2.2 Hemförsäkring

Bistånd kan beviljas till grundförsäkring som omfattar rättsskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd. Egendomsskydd beviljas maximalt för ett lösöresbelopp på 300 000 kronor. Extra försäkringar så som allrisk-, oturs - och hemplusförsäkring ingår inte i vad som betraktas som grundskydd. Alla som är folkbokförda på en adress och har någon form av hushållsgemenskap täcks av lägenhetsinnehavarens hemförsäkring t.ex. unga vuxna som bor kvar hemma hos föräldrarna eller syskon eller kamrater som delar lägenhet. Inneboende är ett undantag och ska uppmanas skaffa en egen hemförsäkring. Se www.konsumentverket.se under hushållets kostnader. Se bilaga 1.2

3.2.3 Avgift till fackförening och arbetslöshetskassa

Bistånd till avgift till fackförening och/eller arbetslöshetskassa kan beviljas med det belopp som gäller för den organisation den enskilde tillhör. Den enskilde uppmanas dock att undersöka möjligheten till reducerad avgift.

3.2.4 Resor

Bistånd till SL-resor beviljas inom ramen för försörjningsstödet och om behov av resor finns för att kunna arbeta eller för att kunna delta i regelbundna aktiviteter för att komma i arbete. Om behov av regelbundna resor finns av andra skäl än arbetsrelaterade och det är styrkt av t ex läkare eller annan behandlande eller rehabiliterande personal, kan beslut fattas om övrigt ekonomiskt bistånd. Kostnaden för nödvändigt antal resor ska jämföras med kostnaden för månadskort och det billigaste alternativet ska väljas.

3.3 Boende

3.3.1 Generellt

Enligt folkbokföringslagen ska man vara skriven där man bor och vistas. Vid bedömningen av ett längre behov av försörjningsstöd (mer än tre månader) och med oskäligt hög boendekostnad, ska den sökande uppmanas söka en bostad med lägre kostnader. Nämnden bör undvika beslut som medför att den enskilde tvingas *flytta från Storstockholm*. Innan ett hushåll ställs inför kravet att förändra sin boendesituation ska följande förhållanden beaktas:

- Bostadens storlek i förhållande till familjemedlemmarnas antal.
- Sociala konsekvenser av en flyttning. Det gäller både barnfamiljer och ensamstående vuxna med sociala problem. För barnfamiljer måste en helhetsbedömning göras där man tittar på konsekvenserna för t ex. skolgång, barnomsorg, och det sociala nätverket men även på vilka konsekvenser det blir om familjen blir fortsatt bidragsberoende.
- Sökandens ålder och hälsotillstånd samt möjlighet att klara en flyttning.
- Sökandens möjlighet att bli godkänd som hyresgäst vid byte p.g.a. exempelvis arbetslöshet och betalningsanmärkningar.
- Bostadens bytesvärde.
- Sökandens möjlighet att i framtiden med egna inkomster själv klara den höga hyran.
- Har den sökande möjligheten att lösa sin situation genom att hyra ut del av bostaden.

Om man efter ovanstående överväganden kommer fram till att sökanden ska uppmanas ändra sin bostadssituation, ska den enskilde få skälig tid på sig för att genomföra flyttning eller på annat sätt förbilliga boendekostnaden. Skälig tid är minst fyra månader som kan förlängas om sökanden under denna tid påbörjat byte av bostaden eller försöker minska hyreskostnaden på annat sätt. Handläggare på socialtjänsten ska, om sökanden önskar det, vara behjälplig med att diskutera förslag på lösningar.

Om sökanden har oskäligt hög boendekostnad och bedöms kunna flytta, men avstår från försök att sänka sin boendekostnad, ska bistånd till hyran nedsättas i nivå med vad som ovan sägs om vägledande hyreskostnad. Se försäkringskassans föreskrifter om genomsnittliga i storstockholmsregionen och högsta godtagbara bostadskostnad. Se bilaga 1:4

Skälig boendekostnad är vad en låginkomsttagare på orten har möjlighet att kosta på sig. I Nacka ska Försäkringskassans norm för genomsnittshyra vara vägledande, men får inte ses som ett tak. Möjlighet till individuella bedömningar finns. Den högsta godtagbara "hyresnivån" enligt normen får bara överskridas då det finns synnerliga skäl för det. Ett sådant undantag kan vara att den enskilde har en lägenhet som i storlek och utrustning är anpassad till ett funktionshinder. Vid bedömningen av skälig boendekostnad bör även hänsyn tas till barns behov av utrymme hos förälder där barn vistas under umgängelsetiden.

Om någon, som har försörjningsstöd, anser sig behöva byta bostad under pågående bistandsperiod och detta medför ökad boendekostnad ska detta ske i samråd med socialsekreterare på vuxenenheten IFO. I

normalfallet får man inte fördyra sina kostnader under tiden man har försörjningsstöd. Om den sökande flyttar till dyrare boende utan att samråda med sin socialsekreterare ska den tidigare lägre hyran beviljas. Om ett dyrare boende är nödvändigt för att ge en skälig levnadsnivå ska det beviljas. Det kan t ex gälla om

- det finns medicinska eller starka sociala skäl som styrker behovet av flyttning
- det finns starka personliga motsättningar mellan hushållsmedlemmarna
- nuvarande standard inte skälig

Tillsammans med boendekostnaden ska det även prövas om storleken på bostaden är skälig. Vägledande boendestandard, köket oräknat, är ett rum per person, vuxen eller barn. Vid fler än ett barn ska en individuell bedömning ske. Det kan vara stor åldersskillnad mellan barnen och barns behov av avskildhet ökar oftast med stigande ålder.

Detta ovan gäller generellt oavsett om det är hyresrätt, bostadsrätt, villa, boende i andra hand eller delat boende.

3.3.2 Hyresrätt

Avgift för medlemskap i hyresgästföreningen godtas inte. Hyrestillägg för lägenhetsunderhåll som beställts under den period då den sökande har bistånd godtas inte. Kostnader för tillval godtas bara om den som söker inte kunnat styra tillvalet. Utgifter för parkeringsplats eller garage kan bara godtas om det är obligatoriska avgifter.

3.3.3 Bostadsrätt eller villa

Enligt Socialstyrelsens Allmänna råd SOSFS 2009:23 bör nämnden undvika beslut som medför att den enskilde tvingas flytta från den tätort eller den del av kommunen där han eller hon bott under flera år. Innan ett hushåll ställs inför kravet att förändra sin boendesituation ska följande förhållanden beaktas:

- Bostadens storlek i förhållande till familjemedlemmarnas antal.
- Sociala konsekvenser av en flyttning. Det gäller både barnfamiljer och ensamstående vuxna med sociala problem. För barnfamiljer måste en helhetsbedömning göras där man tittar på konsekvenserna för t ex. skolgång, barnomsorg, och det sociala nätverket men även på vilka konsekvenser det blir om familjen blir fortsatt bidragsberoende.
- Sökandens ålder och hälsotillstånd samt möjlighet att klara en flyttning.
- Sökandens möjlighet att bli godkänd som hyresgäst vid byte p.g.a. exempelvis arbetslöshet och betalningsanmärkningar.

Hänsyn ska tas till ovanstående. Det är dock viktigt att stödja den enskilde i att även söka arbete på andra orter i Sverige. Särskilt om arbetslösheten beräknas bli långvarig.

En bostadsrätt eller en villa kan vara en realiserbar tillgång som genom försäljning kan ge inkomster till försörjningen. Om biståndsbehovet väntas bli kortvarigt (högst 3 månader) eller om bostadsrätten eller villan är belånad på sådant sätt att det inte kan bli något överskott vid en försäljning och månadskostnaden är rimlig, ska krav på försäljning inte ställas. Endast om det blir ett överskott som kan användas till försörjningen är en försäljning meningsfull.

Genom att göra en värdering av bostadsrättens/villans värde ombeds den sökande att kontakta mäklare för värdering. De flesta mäklarföretagen gör detta utan krav på försäljning. Genom att jämföra detta pris och belåning kan man få fram troligheten i att det ska finnas något överskott vid försäljning.

I avvaktan försäljning av bostad ska biståndet beviljas med krav på återbetalning om försäljningen ger ett överskott.

Som boendekostnad för bostadsrätt räknas månadsavgiften till bostadsrättsföreningen plus räntan på lån för lägenheten. I boendekostnad för villa ingår tillsammans med ränta eventuella kostnader för

vatten, uppvärmning, sophämtning, försäkring och tomträtsavgäld. Under förutsättning att den sökande har möjlighet att göra skatteavdrag räknas 70 % av räntan som kostnader. Sökande med lån på bostad ska alltid uppmanas söka skattejämkning för räntekostnaden.

Endast ränta på lån som tagits för förvärvet av bostaden ska inräknas. Har bostaden belånats i syfte att förvärva andra kapitaltillgångar som t.ex. bil eller båt, räknas räntekostnaden för dessa lån inte in i boendekostnaden. Inte i något fall ska amortering på lån räknas in i boendekostnaden då den utgör kapitalbildning.

3.3.4 Andrahandsboende

För andrahandsboende gäller samma regler beträffande skälig standard och kostnad samt krav på flyttning som vid förstahandskontrakt. Ett andrahandskontrakt som är godkänt av fastighetsägaren eftersträvas alltid, men kan inte krävas. Ett skriftligt avtal mellan sökanden och förstahandshyresgästen måste alltid visas upp. Detta bör innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek, vad som ingår i hyran samt lägenhetens adress och lägenhetsnummer enligt lantmäteriets lägenhetsregister. Förstahandskontrakt och hyresspecifikation begäras in, men kan inte ställas som krav för rätt till försörjningsstöd.

Den sökande ska uppmanas att folkbokföra sig på adressen. Huvudregeln är att boendekostnaden delas mellan de vuxna som är skrivna på adressen. Ett påslag på hyran med max 15 % kan godkännas när lägenheten hyrs ut möblerad.

3.3.5 Inneboenderum

Vad som sägs i detta avsnitt gäller inte inneboende hos nära släkting eller delad bostad med någon typ av hushållsgemenskap. Hyran för inneboenderum ska bedömas utifrån vad den sökande disponerar enligt uppvisat avtal med hyresvärden. Den faktiska hyran ska beviljas om den inte är oskälig.

3.3.6 Delad lägenhet

När syskon eller kamrater delar lägenhet förutsätts hushållsgemenskap om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att man mer eller mindre delar på kostnaderna i hushållet. Om hushållsgemenskap inte finns, gäller reglerna vid inneboenderum.

Vid prövning av försörjningsstöd när sökanden delar lägenhet ska nettohyran delas på antal boende i lägenheten.

3.3.7 Vuxet hemmaboende barn eller förälder boende hos barn

- *Ungdom som avslutat skolgång men inte tidigare har betalat hyresdel till föräldrarna*

Huvudregeln är att bistånd för den unges hyresdel inte beviljas. Undantag ska göras om en familj får behov av försörjningsstöd med anledning av att den unge inte kan betala sin del av hyran som i fallet nedan:

- *Hushåll med endast barn över 18 år*

Inkomst av bostadsbidrag upphör när den unge fyller 18 år eller avslutar gymnasiet. Hyresdel för den unge kan i vissa fall beviljas med samma summa som det tidigare bostadsbidraget till föräldrarna.

- *Hushåll som har barn både under och över 18 år*

När föräldrarna söker bostadsbidrag som barnfamilj räknar försäkringskassan ut en hyresdel som det vuxna barnet ska betala vilket minskar föräldrarnas hyra och bostadsbidrag. Bistånd till hyra kan beviljas med den summa som försäkringskassan fastställt som hyresdel.

- *Ungdom/vuxet barn som tidigare betalat del av hyran till föräldrarna.*

Del av hyran ska beviljas om den sökande tidigare en period själv betalat hyra. Perioden ska inte ligga mer än tre månader bakåt i tiden och hyra har betalats i minst tre månaders. Hyran räknas ut enligt det beräkningssätt som försäkringskassan använder:

Köket läggs till antalet övriga rum multiplicerat med två. Hyresdelen fås när dubbla hyreskostnaden delas med t.ex. denna summa: Lägenheten är på 4 r.o.k. med 4 200 kronor i månadshyra. Kök plus 2x4 rum = 9. Dubbel hyreskostnad = 8 400 kronor. Hyresdel: $8\ 400 : 9 = 934$ kronor.

- *Förälder boende hos barn*

Endast om bostaden införskaffas för att föräldern ska få plats och boendekostnaden därmed ökat ska bistånd till hyresdel beviljas. Den beräknas då som försäkringskassan gör ovan för vuxet barn

- *Ungdom under 21 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal*

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte ska beviljas om hyresavtalet tecknas under period då den sökande saknar inkomst och möjlighet att själv betala hyran. Undantag från huvudregeln kan göras om det föreligger starka sociala skäl till flyttningen.

3.4 Övriga boendeformer

Med övriga boendeformer menas tredjehandskontrakt, boende på camping, hyra av stuga, husvagn eller båt, inneboende hos kamrat som bor i andrahand, hotell etc. Bistånd till boendekostnader i dessa fall prövas restriktivt och beviljas endast om den sökande har svårigheter att få annat boende och inte vid ansökan kunnat erbjuda något alternativ.

3.5 Försörjningsstöd vid vistelse på institution

Vid placering på institution eller familjehem kan försörjningsstöd beviljas i form av placeringsnorm. Placeringsnormen inkluderar klädnorm, fickpengar samt eventuella avgifter till fackförening, a-kassa och arbetsresor. I vissa fall kan även kostnader för egen bostad under placeringstiden ingå. Beroende på vilken typ av placering som är beslutad kan egenavgift för kost och logi ingå.

3.5.1 Fickpengar

Fickpengar beviljas vid vistelse på exempelvis behandlingshem eller sjukhus om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst. Aktuellt månadsbelopp fås genom att summera normposterna lek och fritid, hälsa och hygien samt dagstidningar, telefon och tv – avgift ingår. Fickpengar till barn beviljas inte om föräldern får barnbidraget.

3.5.2 Kläder och skor

Biståndet till inköp av kläder och skor bör motsvara posten i riksnormen. Det kan vara lämpligt att göra en överenskommelse med sökande att biståndet lämnas för ett par månader i taget beroende på behovet och årstiden.

3.5.3 Egenavgift vid stöd-/omvårdnadsboende

För andra stöd- och hjälpinsatser än vård och behandling får kommunen enligt 8kap. 1 § SoL ta ut skäligen ersättning. Den avgift kommunen får ta ut får inte överstiga kommunens självkostnader. Detta gäller oavsett vad som är huvudorsaken till stöd och hjälpinsatserna. Andra stöd- och hjälpinsatser enligt 8 kap. 1 § SoL är t.ex. boendestöd, kontaktperson, placering i länkverksamhet, arbetskooperativ, inackorderingshem, härbärge, stöd-/omvårdnadsboende i HVB samt familjehemsplacering. För boendestöd, kontaktperson samt härbärge och skyddat boende betalar den enskilde ingen egenavgift. Observera att den del av egenavgiften som utgör boendekostnad kan ge rätt till bostadsbidrag.

3.5.4 Avgift vid sjukvård

Patientens egenavgift vid sjukhusvård utgör avgift för kost och logi och ryms delvis inom försörjningsstödet kostnadspost för mat. Mellanskillnaden, patientavgiften reducerad med matpengar för samma antal dagar, beviljas i form av förhöjd norm.

3.5.5 Kostnader i samband med egen bostad

Under placeringstiden kan personen ha kvar sina kostnader knutna till bostaden. Dessa kostnader är hyra, hemförsäkring, TV – avgift och abonnemangavgifter för telefon och el. Bistånd kan utgå efter

sedvanlig ekonomisk prövning. Om vistelsen på sjukhus eller behandlingshem är kortare tid än två månader betalas tv-avgiften. Vid längre vistelse kan den sökande begära avgiftsbefrielse.

3.6 Nödprövning och tillfälligt, reducerat bistånd

Även om det inte står klart att den enskilde är berättigad ekonomiskt bistånd, alternativt inte är berättigad bistånd, så kan en nödprövning vara nödvändig och även reducerat bistånd kan utgå.

3.6.1 Nödprövning

Med nödprövning avses bara pengar till mat och den prövningen ska alltid göras om den sökande hävdar att det föreligger en nödsituation. Vid nödprövning bör den enskilde, i den mån det är möjligt, uppvisa aktuella kontoutdrag och kontoöversikter från de tre senaste månaderna. När bedömningen görs ska det även tas hänsyn till om det finns barn i hushållet. Barnens situation beaktas alltid särskilt. Upprepas behovet av nödprövning för samma hushåll bör man pröva om den enskilde behöver en annan insats för att hantera sin ekonomi.

Om det finns barn i familjen och behovet av akut bistånd upprepas bör barnens situation beaktas. Det kan vara ett tecken på att man bör oroa sig för deras hälsa och utveckling.

Om en person som regelmässigt har inkomster över norm ansöker om akut bistånd bör man vara restriktiv med att bevilja detta. Det kan ges för att avvärja en akut nödsituation eller när den enskilde har bedömts att inte kunna ta ansvar för sin ekonomi.

När en person tappat sin plånbok eller blivit bestulen måste en polisanmälan göras. I första hand ska ersättning utgå från den enskildes försäkringsbolag.

3.6.2 Tillfälligt, reducerat bistånd

I vissa fall kan tillfälligt, reducerat försörjningsstöd utgå för att tillgodose de nödvändiga behoven som mat och hyra för att den enskilde ska ges möjlighet att reda upp sin situation i övrigt.

Om tiden är knapp beaktas följande faktorer:

- Är det en nödsituation?
- Finns det barn i familjen?
- Har den enskilde någon sjukdom som kan förvärras om ingen ekonomisk hjälp utgår?
- Har den enskilde sådana problem att det medför svårigheter att ta ett eget ansvar?
- Finns det någon underhållsskyldig till den enskilde som kan bistå?
- Återkommer behovet av ekonomiskt bistånd trots egen försörjning?
- Har den enskilde åtaganden som måste fullföljas?
- Riskerar den enskilde förlora ett skäligt boende?

3.7 Beslut som löper över flera månader (omprövningsklausul)

Ibland är det nödvändigt att fatta beslut som sträcker sig över flera månader, exempelvis vid en omfattande tandvårdsbehandling. Rätten till ekonomiskt bistånd prövas månad för månad och när beslut fattas som gäller flera månader måste en omprövningsklausul ingå. Beslutet kan annars inte omprövas under perioden, t.ex. om omständigheterna som beslutet grundar sig på ändras. En sådan ändring skulle innebära att myndigheten ändrar ett för den enskilde gynnande beslut till hans eller hennes nackdel, vilket inte är tillåtet enligt förvaltningslagen (FL 27 §).

3.8 Utlandsvistelse

Huvudprincipen är att försörjningsstöd bara i undantagsfall beviljas vid utlandsvistelse. I helhetsbedömningen måste även tas hänsyn till hur resan betalas och om den enskilde genom att resa påverkar sin möjlighet till självförsörjning eller möjlighet att i framtiden få försörjning i Sverige. Blir den enskilde bjuden av släktingar på en resa och resan inte försämrar möjligheten till egen försörjning

i Sverige, finns inte självklart någon laglig grund för att säga att rätten till försörjningsstöd upphört under restiden eller vid återkomsten.

3.9 Försörjningsstöd när personen har vissa tillgångar

3.9.1 Vid ersättning för sveda och värk

Skadeståndsrätten skiljer mellan ekonomiskt och ideellt skadestånd. Det ekonomiska skadeståndet är till för att kompensera ekonomiska förluster, medan det ideella skadeståndet avser att ersätta bl. a fysiskt och psykiskt lidande vid personskador och kränkning av den personliga integriteten. Det ekonomiska skadeståndet ska betraktas som inkomster vid beräkningen av ekonomiskt bistånd om det är ersättning för inkomstförlust, dock inte om det är compensation för andra ekonomiska förluster. Enligt en dom i Regeringsrätten 2010-05-10 ska ideella skadestånd beaktas vid prövningen av rätten till ekonomiskt bistånd. Detta med bakgrund av att bidragets funktion är det yttersta skydds nätet för människors försörjning. En individuell bedömning måste dock göras i varje enskilt fall. Endast tillgångar som den enskilde fått för att täcka klart förutsägbara kostnader av skadan kan undantas t ex rehabiliteringskostnader med anledning av skada.

3.9.2 När barn i hushållet har tillgångar

När barn har tillgångar måste först och främst slås fast att barn aldrig är underhållsskyldiga emot sina föräldrar. Förekomsten av tillgångar hos barn kan dock innebära att det påverkar barnets del av försörjningsstödet. Även om tillgångarna är satta under s. k förmyndarspärre utgör det inget hinder.

Ett barn bör alltid få disponera en del av sina inkomster för egen räkning utan att det påverkar föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd. Detta gäller särskilt inkomster från feriearbeten. Hur stor del måste bestämmas från fall till fall och utifrån barnets behov. Det bör dock inte överskrida ett helt prisbasbelopp under ett år.

3.9.3 Ålderspensionärer

Ålderspensionärer får ha sparade medel avsedda till begravningskostnaderna med ett halvt basbelopp utan att det räknas som inkomst i försörjningsstödet.

4. BISTÅND TILL LIVSFÖRING I ÖVRIGT

I detta avsnitt ges riktlinjer för ändamål som det enligt erfarenheten är vanligt att man ansöker om ekonomiskt bistånd för. Ändamålen står i bokstavsordning.

Vissa av ändamålen ingår vanligtvis i en skälig levnadsnivå om kostnaden är skälig och sökanden i övrigt uppfyller förutsättningarna för försörjningsstöd. Det gäller löpande kostnader för läkarvård, medicin, barnomsorg och färdtjänst. När det gäller rätten till bistånd till övriga ändamål krävs särskilda förutsättningar. Utgångspunkten för bedömningen är vad en låginkomsttagare i allmänhet kan kosta på sig. En prövning ska ske av om behovet kan tillgodoses på annat sätt eller till lägre kostnad. Den sökandes tidigare och väntade möjligheter att själv tillgodose behovet ska alltid beaktas vid prövningen.

4.1 Barnomsorg

Alla föräldrar betalar avgift till Nacka kommun oavsett vilken anordnare som driver verksamheten. Nacka kommun tillämpar maxtaxan. Hushållets inkomster styr då hur stor avgiften för barnomsorgen blir. Familjer med låg inkomst eller stor försörjningsbörda ska då söka reducerad barnomsorgsavgift. Den reducerade barnomsorgsavgiften ingår i en skälig levnadsnivå och medtas i beräkningen av försörjningsstödet.

4.2 Begravningskostnad

Begravningskostnader ska i första hand täckas av tillgångar i dödsboet eller genom försörjningsskyldigas, d v s föräldrars eller efterlevande makars/registerade partners inkomster eller tillgångar. Vid bedömning av dödsboets betalningsförmåga ska begravningskostnader gå före betalning av skulder för hyra, hushållsel, telefon etc. Hänsyn ska tas till tillgångar i form av t.ex. försäkringar. Alla kända tillgångar som finns på dagen för dödsfallet avräknas direkt vid ansökan om begravningskostnad, även eventuell kommande skatteåterbäring. Som huvudregel ska kända inestående inkomster inte förskottas utan sökanden får begära avbetalning hos begravningsbyrån. Återkrav enligt SoL 9 kap 2 § ska upprättas mot tillgångar som kan förväntas uppkomma senare.

Bistånd beviljas inte för kostnader som tillgodoses inom ramen för begravningsavgiften, dvs. förvaring av kista hos kyrkogårdsförvaltningen, lokal med eller utan religiösa symboler för begravningsceremoni, kremation, gravöppning, gravplats för kista eller urna under 25 år, gravsättning, alternativt spridning eller nedgravning av aska i minneslund, samt transport av kista från begravningsceremonin. Rätten till bistånd omfattar kostnader som är nödvändiga för att begrava den avlidne på bostadsorten. Merkostnader för att begrava den avlidne utanför Sverige ingår inte i rätten till bistånd.

För begravningskostnader beviljas maximalt 50 % av gällande prisbasbelopp för skäliga faktiska kostnader som ska styrkas och att inga aspekter läggs på de olika delarna av kostnader som består av: Kista, Askurna, blomsterdekoration till kista, sveparbete, blomförteckning, transport inom kommunen, begravningsbyråns kostnader, dödsannons och gravsten.

Kostnader för hemtransport vid dödsfall utomlands beviljas inte. Om en svensk resenär avlider på utlandsresan är det antingen personens hem- eller reseförsäkring, eller de anhöriga, som får betala kostnaden för transport av den avlidna till Sverige. Om försäkring saknas och anhöriga inte har ekonomisk möjlighet att betala för hemtransport, hjälper ambassaden till med att ordna en enkel och värdig begravningskostnad utomlands.

Begravningskostnader för asylsökande är inte Migrationsverkets ansvar. Frågan om ersättning har avgjorts genom prövning i Regeringsrätten (2009 id.nr 7126 - 07). Socialtjänsten kan inte återsöka utbetald ersättning eftersom det saknas förutsättningar inom ramen för rådande regelverk. Beviljar en kommun en ersättning är det beviljat till personens dödsbo och inte personen själv. Man kan inte återsöka ersättningar som getts till dödsboet.

4.3 Flyttkostnader

Bistånd till flyttkostnader kan beviljas till sökande som har försörjningsstöd eller inkomster i nivå med riksnormen om behov av att flytta är motiverat av:

- hälsoskäl
- sociala omständigheter
- att sökandes möjligheter att bli självförsörjande genom flytten ökar
- att flytten medför att sökandes boendekostnader minskar

Vid flytt till annan ort av arbetsmarknadsskäl ska även utredas om behovet kan tillgodoses genom bidrag från Arbetsförmedlingen.

Det beviljade biståndet ska i första hand gälla hyra av flyttbil inklusive kostnader för bensin och försäkring mot uppvisande av kvitto. Endast om särskilda skäl finns godtas anlitan av flyttfirma. Bistånd till kostnad för flyttning utanför Norden beviljas i normalfallet inte.

Bistånd kan även vid behov beviljas till kostnader för flyttning av telefonabonnemang. I samband med att bistånd till flyttkostnaderna beviljas ska den sökande styrka att den gamla bostaden har sagts upp.

4.4 Glasögon eller kontaktlinser

Den sökande ska uppvisa intyg och kostnadsförslag som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris. Skälig kostnad för glasögon är de paketpris som de flesta optiker erbjuder.

4.5 Hemtjänstavgift och kostnader för särskilt boende

Ekonomiskt bistånd beviljas inte till kostnaden för hemtjänstavgift eller kostnader för särskilt boende. Vid debitering av hemtjänstavgift och kostnader för särskilt boende görs beräkning från äldreomsorgen så att den enskilde får ett skäligt belopp kvar till sina utgifter efter det att hyra och hemtjänstavgift eller kostnaden för det särskilda boende betalats, s.k. förbehållsbelopp.

4.6 Hemutrustning

4.6.1 Komplettering

Prövning av behovet ska göras i förhållande till vad som kan anses vara skälig levnadsnivå och vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig. Som normal utrustning i hem räknas radio och för barnfamiljer även platteve.

4.6.2 Grundutrustning

Bistånd till grundutrustning ska ges mer sällan och beviljas endast om det finns särskilda skäl eller om behovet är akut och inte kan tillgodoses på annat sätt. För att kunna bedöma behovet är det oftast nödvändigt att göra hembesök.

Unga människor som flyttar hemifrån ska normalt inte kunna få bistånd av samhället till grundutrustning i hemmet. Flyktingar eller utländska medborgare som fått uppehållstillstånd p.g.a. anknytning till flykting ansöka om hemutrustningslån hos CSN (Centrala studiemedelsnämnden).

Stockholmsområdets utbud av andrahandsaffärer kan rekommenderas som ett alternativ för den sökande, som då kan få en mer omfattande utrustning för det beviljade beloppet.

För barnfamiljer kan det även bli aktuellt med bistånd till *möbler i vardagsrum*. Biståndet avser i så fall sittplatser, bord, gardiner och matta och kan beviljas med 14 % av *basbeloppet*.

I samband med grundutrustning beviljas normalt bistånd till *radio*. Barnfamiljer beviljas också bistånd till *TV*. Även ensamstående med långvarigt biståndsbehov (minst 6 månader) kan av sociala skäl beviljas bistånd till *TV*. För barnfamiljer med behov av försörjningsstöd (minst 6 månader) beviljas bistånd till *dammsugare*.

Begränsad grundutrustning ska vid behov beviljas personer som har tillfälligt behov av försörjningsstöd men inte kan vänta med inköp tills de har egen inkomst. Biståndet syftar till att den sökande ska kunna flytta in i en lägenhet och innefatta möbler i kök och sovrum samt husgeråd. Godkända belopp för hemutrustning framgår i bilaga 1:5.

Hel grundutrustning avser en mer omfattande grundutrustning som ska användas under lång tid. Denna grundutrustning ska bara beviljas till personer som inte inom överskådlig tid kommer att kunna förbättra sina inkomster och själva bekosta en grundutrustning t.ex. personer med mycket svåra psykosociala problem eller äldre med låg pension. Beviljade belopp framgår av bilaga 1:6.

4.7 Identifikationshandlingar

Kostnad för identitetshandlingar kan efter särskild prövning beviljas, det vill säga att ändamålet är nödvändigt för den sökande och att behovet av ekonomiskt bistånd är att betrakta som inte tillfälligt.

4.8 Juridiska kostnader och stämpelavgifter

4.8.1 Advokatkostnader

I första hand ska den sökande utnyttja det rättsskydd som ingår i hemförsäkringen. Detta rättsskydd gäller t.ex. för tvister angående vårdnad och underhåll, men inte för tvister som rör äktenskapsskillnad, upplösning av samboförhållanden eller bodelning.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till självriskan vid rättsskydd och till den kostnad som tillkommer sökanden vid statlig rättshjälp om målet gäller t.ex. *familjerättsliga ärenden*. Bistånd i övrigt till advokatkostnader ska endast beviljas om det finns särskilda skäl, t.ex. att det av sociala skäl är mycket viktigt att en person får behålla sin bostad.

4.8.2 Stämpelavgifter

Huvudregeln är att bistånd till stämpelavgifter inte beviljas. Undantag kan göras för enskilda fall, exempelvis då det är viktigt att en äktenskapsskillnad eller bodelning genomförs.

De avgifter som Migrationsverket infört för ansökan om uppehålls- och/eller arbetstillstånd, ska som huvudregel inte beviljas eftersom skyddsbehövande och sökande av humanitära skäl inte behöver betala för det. För asylsökande i Sverige och för maka, make eller sambo, samt barn under 18 år som vill återförenas med en utlänning som har fått uppehållstillstånd p.g.a. att personen var skyddsbehövande eller av humanitära skäl tas ingen avgift ut. Flera stora medborgargrupper och vissa studerande är också undantagna från avgift.

Kostnader i samband med ansökan om svenskt medborgarskap eller pass beviljas inte.

4.9 Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet

Kläder och skor ingår i riksnormen. Därför beviljas i normalfallet inte extra bidrag till detta. Vid akut behov av klädutrustning kan sökanden få bistånd till kläder och skor inom försörjningsstödet ram utbetalt i en klumpsumma för 2 - 4 månader framåt. Avdrag görs sedan vid beräkning kommande månader.

Ansökan om engångskostnader för specialbeställda kläder eller skor som inte täcks av handikappersättning ska prövas utifrån detta och eventuellt bistånd ges endast till merkostnader. Fördyrade kostnader vid behov av ortopediska skor beviljas. Mellanskillnaden beviljas för skor enligt riksnorm och den faktiska kostnaden för ortopediska skor.

4.10 Kurslitteratur

Person som får ekonomiskt stöd för studier kan även beviljas ett rimligt bistånd för kostnad för böcker och annat studiematerial. Möjligheten att inköpa begagnade läromedel ska undersökas och utgångspunkten ska vara vad studerande i allmänhet har möjlighet att bekosta.

4.11 Läkarevård och medicinkostnad

Avgift vid läkarbesök och läkarföreskriven medicin och behandling som ingår i högkostnadsskyddet ersätts. Undantag är mammografi och cellprovundersökningar där de sökande beviljas den fasta kostnaden eftersom den inte ingår i högkostnadsskyddet. Vaccin mot HPV- virus ska godkännas om den enskilde inte fått en sådan spruta tidigare.

Kostnader för naprapat behandling kan beviljas om behovet av naprapat är ordinerat av läkare och behovet inte kan tillgodoses med annan behandling som omfattas av högkostnadsskyddet. Kostnaderna godkänns för maximalt sju behandlingar per år.

4.12 Magasineringskostnad

Bistånd till kostnad för magasinering av bohag ska beviljas den som har löpande försörjningsstöd om den sökande inom överskådlig tid förväntas kunna få ny bostad. Vad som är överskådlig tid måste

avgöras från fall till fall. Besluten ska tidsbegränsas och omprövas vid behov. Det är den enskilde som ska stå för kontraktet gentemot magasineringsfirman. Vid bedömningen ska också följande beaktas:

- Kostnaderna för magasinering i förhållande till kostnad för nyanskaffning av hemutrustning.
- Bohagets innehåll och skick.
- Konsekvenser för den enskilde vid eventuell försäljning av bohaget.

4.13 Psykoterapikostnad m.m.

Psykoterapi är sjukvårdens ansvar. Huvudprincipen är därför att bistånd till kostnad för psykoterapi inte ska beviljas. Den som söker sådant bistånd ska hänvisas till vårdcentral eller närmaste öppenspsykiatriska mottagning.

4.14 Resor

4.14.1 Rekreativresor

Huvudprincipen är att bistånd till rekreativresor inte ska beviljas. Resor inom landet kan i undantagsfall beviljas enligt följande:

- För ensamstående vuxna ska biståndet prövas mycket restriktivt och endast ges när det finns starka sociala eller medicinska skäl för en resa till anhörig eller annan närstående i rehabiliterande syfte.
- Undantag kan göras för *barnfamiljer som haft behov av bistånd i tre år, som inte beräknas få egna inkomster inom överskådlig tid*. Behovet ska prövas utifrån *barnets behov* av miljöombyte och extra stödinsats. Bedömning av barnets behov ska göras av socialsekreterare som har god kännedom om familjen.

Bistånd beviljas till skälig kostnad för hyra av stuga, resa till släkting e.d. Kostnaden ska vara rimlig i förhållande till vad barnfamiljer med låga inkomster i allmänhet har råd till.

4.14.2 Resa till begravning

Bistånd kan beviljas för resa inom Sverige om den avlidne är nära anhörig. Med nära anhörig menas make/maka eller motsvarande, förälder, barn, syskon, mor- farförälder och barnbarn. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd till.

4.14.3 Resa med färdtjänst

Faktisk avgift för färdtjänst beviljas i stället för SL-kort. Bistånd till avgift för riksfärdtjänst utgår i normalfallet inte.

4.14.4 Återföreningsresor

Bistånd till denna typ av resor beviljas inte utan synnerliga skäl och då endast avseende återförening av förälder och minderårigt barn utan vårdnadshavare. När Röda Korset beviljat hjälp till resekostnaden för barn som ska förenas med föräldrarna i Sverige kan bistånd beviljas till egenavgiften.

4.14.5 Återvändningsresor

Kostnad för återvändningsresor beviljas i normalfallet inte. Utländska medborgare som kommit till Sverige som flyktingar kan söka återvändningsbidrag hos Migrationsverket. Bidraget ges dels i form av resekostnad, dels som en allmän schablon per person. I de fall en person fått statligt återvändningsbidrag ska kommunen inte ge bistånd.

4.14.6 Resor i samband med umgänge med barn

Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos ska vara med och bekosta umgänget utifrån ekonomisk förmåga och vad som är skäligt i förhållande till båda föräldrarnas ekonomi. Den förälder som ska utöva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna. Om föräldrarna tillsammans inte har råd eller inte kunnat komma överens om hur resekostnaderna ska betalas, kan bistånd till kostnad för umgängets resa beviljas. Resekostnaderna ska jämföras med vad en låginkomsttagare har råd att bekosta, dock minst en resa per månad inom Norden. Förutom resekostnaderna bör även andra kostnader som är nödvändiga för

umgänget ska kunna komma till stånd t ex kostnader för logi. Bistånd till utlandsresor kan endast beviljas vid synnerliga skäl.

Behovsprövningen ska innefatta:

- Barnets behov av umgänge.
- Båda föräldrarnas ekonomiska förutsättningar.
- Skäligheten av kostnaden för resan

Ekonomiskt bistånd kan i vissa fall även avse föräldrars resor till barn som är placerade i familjehem eller på institution.

4.14.7 Resor i samband med sjukbehandling

För sjukresor finns precis som för läkarbesök högkostnadsskydd. Upp till fribeloppet kan ekonomiskt bistånd beviljas.

4.15 Reparationskostnader

Avser kostnader för reparationer på grund av onormalt slitage eller skadegörelse i hyreslägenhet. Bistånd ska prövas mycket restriktivt och endast beviljas om kostnaden utgör ett hinder för den sökande att genomföra en flyttning. Det ska finnas medicinska och/eller sociala skäl till bostadsbytet.

4.16 Skulder

Det finns olika typer av skulder. Råd och stöd kan sökas hos kommunens skuldrådgivare. I normalfallet beviljas inte ekonomiskt bistånd till att betala skulder. Undantag kan göras om lån tagits för att undanröja en akut situation och där den enskilde annars skulle beviljats bistånd.

4.16.1 Hyresskuld

I normalfallet beviljas inte bistånd till hyresskulder. Undantag kan göras i följande fall:

- Skuld som uppstått under tid då den enskilde inte haft egna inkomster som räckt till hyra och skulle fått bistånd om den enskilde ansökt om det.
- Då de sociala konsekvenserna för barnen i en familj skulle bli för stora vid eventuell avhysning.
- För gamla och sjuka där alternativt boende inte går att ordna.
- Om eventuell avhysning riskerar medföra social utslagning och/eller försämrad möjlighet till egen försörjning.

Vid upprepade hyresskulder ska utredning om bakomliggande orsaker och en restriktiv bedömning göras. För att undvika upprepning ska hushåll som beviljats bistånd till hyresskuld så långt det är möjligt följas upp. Har personen med ekonomiskt bistånd och som haft hyresskuld ska med ny ansökan uppvisas kvitto på att förra månadens hyra är betald.

4.16.2 Elskulder

Normalt beviljas inte ekonomiskt bistånd till elskulder. Undantag kan göras i de fall där avstängning medför alltför stora sociala konsekvenser för hushållet. Se även avsnitt om Telefonabonnemang, 4.20.

4.16.3 Barnomsorgsskuld

Hotas barn av uppsägning från plats i förskoleverksamheten och det är viktigt att så inte sker, ska ansvarig för förskoleverksamheten kontaktas. Har barnet av sociala skäl behov av platsen får den enligt skollagen inte sägas upp.

4.17 Spelmissbruk

En ansökan om bistånd för behandling av spelmissbruk utreds och prövas inom ramen för rätten till ekonomiskt bistånd. Huvudregeln är att ekonomiskt bistånd till denna kostnad inte beviljas, eftersom

behovet kan tillgodoses genom Beroendemottagningen i Nacka eller mottagningar i Stockholm som erbjuder behandling, även för icke svensktalande spelberoende personer.

4.18 Spädbarnsutrustning

Den som en längre tid har haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen kan beviljas bistånd till del av eller full grundutrustning för spädbarn. Om det finns syskon och ålderskillnaden inte är för stor, kan det i vissa fall, vara rimligt att räkna med en viss återanvändning av kläder och utrustning. Biståndet prövas utifrån det faktiska behovet och sökandens egna möjligheter att skaffa nödvändig utrustning.

Bistånd till hel spädbarnsutrustning beviljas med 10 % basbeloppet och innefattar en grunduppsättning kläder, säng med sängutrustning och begagnad barnvagn och övrigt vad ett barn behöver. Kostnaden för liggvagnen uppskattas till 5 % av basbeloppet. Bistånd till begagnad sittvagn kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses genom försäljning av befintlig liggvagn.

4.19 Tandvård

4.19.1 Akut tandvård

Vilka tandvårdskostnader ska godkännas?

Är behovet av tandvården akut ska inga krav ställas på att den enskilde ansöker om ekonomiskt bistånd före behandlingen enligt Socialstyrelsens råd. Med akut tandvård avses ofrånkomligt behov av behandling vid värk, infektiösa tillstånd och traumaskador. Exempel på behandling kan vara tandutdragnings, akut rotbehandling, temporära fyllningar, enstaka fyllningar för att undanröja värk samt proteser. Kostnadsförslag för protes ska dock inhämtas då det finns olika proteser att välja mellan. Detta är behandling som oftast måste utföras omedelbart. Den får utföras utan kostnadsförslag i de fall ett sådant inte kan inväntas. Det ska av tandvårdsräkning eller genom kontakt med behandlande tandläkare framgå att tandvården var akut.

4.19.2 Nödvändig tandvård

Enligt Socialstyrelsens råd 2009:23 bör social- och äldrenämnden bevilja ekonomiskt bistånd till skäliga kostnader för nödvändig tandvård. Hit räknas förebyggande åtgärder mot karies och tandlossning t ex fluorbehandling, kostutredning och tandhygienist. I vissa fall kan bettskena vara motiverad. Bedömningen bör som regel vara den behandlande tandläkares val av åtgärd och vad denne anser vara nödvändig tandvård. Hur länge biståndsbehovet uppskattas bli bestående avgör vilket beslutet blir. Dessutom ska de sociala konsekvenserna beaktas vid beslut om tandvårdsval.

Med nödvändig tandvård menas t.ex. vård i följande syften:

- uppnå godtagbar tuggförmåga
- ge möjlighet att fungera socialt
- förhindra väsentligt försämrade tandstatus

Bistånd till nödvändig tandvård kan beviljas personer som:

- under lång tid (minst 1 år) haft försörjningsstöd eller inkomster i nivå med normen som inte inom rimlig tid förväntas öka sina inkomster i nivå med normen
- bedöms att inte kunna bli självförsörjande inom överskådlig tid

Kostnaden för tandläkares undersökning i samband med kostnadsförslaget ska inkluderas i biståndet, men inte kostnad för uteblivande från besök.

Sökande som har egen inkomst över försörjningsstöd, men ändå söker bistånd till tandvårdskostnad, kan i vissa fall beviljas bistånd för nödvändig tandvård. Om det inte är oskäligt ska bistånd beviljas till den del av kostnaden som överstiger vad han eller hon själv kan betala med sitt normöverskott under 6 månader.

Avgift för narkos eller annan motsvarande smärtlindring kan ingå i tandvårdskostnaden om behovet är styrkt med läkarintyg och förhandsprövat av tandvårdsstaben vid landstinget. Det ska även vara styrkt att den enskilde inte kan tillgodogöra sig landstingets terapiprogram för behandling av tandvårdsrädsla inom ramen för den öppna hälso- och sjukvårdens avgiftsregler och högkostnadsskydd.

Vid beslut om tandvård kan kostnaderna delas upp på flera månader. Se 3.7 Vid beslut som löper under flera månader (omprövningsklausulen).

4.20 Telefonabonnemang

Bistånd till öppning av nytt telefonabonnemang kan beviljas hushåll med särskilt behov av stationär telefon. Mobiltelefon med telefonkort, kan jämföras med och är ibland ett alternativ till fast installation.

Följande skäl till behov av stationär telefon godtas:

- personer som på grund av ålder, sjukdom eller skada inte har förmåga att använda mobiltelefon-
- fast telefoni är en förutsättning för att läkarföreskrivna tekniska hjälpmedel, som exempelvis trygghetslarm, ska kunna installeras.

Observera att kostnader för telefoninstallation på grund av intensivövervakning med fotboja inte ska beviljas då detta bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

Alla löpande kostnader för telefon ingår i riksnormen.

4.21 Vitvaror

Bistånd till diskmaskin kan beviljas om det finns ett medicinskt behov som är styrkt med läkarintyg och behovet inte kan tillgodoses genom exempelvis handikappersättning eller på annat sätt.

Bistånd till inköp av tvättmaskin kan beviljas i följande fall:

- Medicinska skäl till att tvätta mycket oftare än normalt. Behovet ska styrkas med läkarintyg.
- Fysiskt eller psykiskt funktionshinder som gör det omöjligt att använda fastighetens tvättstuga.
- Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt t.ex. genom handikappersättning eller hjälp i hemmet.

Om behov av tvättmaskin uppstått p.g.a. att fastigheten saknar tvättstuga ska sökanden i första hand hänvisas till värden, hyresgästföreningen eller hyresnämnden.

5. SÄRSKILDA GRUPPER AV SÖKANDE

I detta avsnitt tas vanliga frågeställningar upp som är knutna till vissa grupper av sökande. Vad som gäller för personer som söker bistånd i avvaktan på annan förmån eller därför att de är förhindrade att förfoga över inkomster eller tillgångar finns beskrivet i Handläggningsrutiner under rubriken Återkrav. Vid prövning av rätten till ekonomiskt bistånd ingår alltid prövning av om behovet kan tillgodoses på annat sätt.

5.1 Arbetslösa

Av förarbetena till socialtjänstlagen framgår att den enskilde är skyldig att efter förmåga bidra till sin egen försörjning. Den enskildes planering med Arbets- och företagsenheten kan ingå som ett led i prövningen av ekonomiskt bistånd antingen enligt 4 kap 1 § SoL eller enligt 4 kap 4 och 5 §§ SoL. Det ska i utredningen och beslutet klargöras vilka lagrum som tillämpas.

I kommentarerna till 4 kap 1 § SoL betonas att den som är arbetslös och bedöms som arbetsför ska stå till arbetsmarknadens förfogande. Att stå till arbetsmarknadens förfogande innebär att den enskilde:

- är inskriven på arbetsförmedlingen och följer uppgjord handlingsplan

- aktivt söker arbete i hela Stockholmsområdet.
- är aktuell på arbets- och företagsenheten och följer den upprättade planeringen
- deltar i erbjudna arbetsmarknadsinsatser och andra kompetenshöjande verksamheter, t ex svenska för invandrare eller arbetsrehabiliterande åtgärder.

Den arbetslöse som ansöker om ekonomiskt bistånd måste söka alla lämpliga arbeten om inte något annat framgår av planeringen med Arbets- och företagsenheten.

Handläggare vid arbets- och företagsenheten ska göra en planering gemensamt med den enskilde. Av planeringen ska framgå vilka aktiviteter den enskilde ska göra för att anses som aktivt arbetsökande samt vilka insatser som beviljats. Följs inte planeringen kan det påverka rätten till ekonomiskt bistånd för hela hushållet.

Arbets- och företagsenheten samverkar förutom med handläggarna på ekonomiskt bistånd även med andra berörda myndigheter som arbetsförmedling, försäkringskassa och andra rehabiliterande instanser. Detta görs för att ta tillvara på kompetens hos den enskilde och för att åstadkomma en samordning av insatser.

5.1.1 Ungdom och unga vuxna (personer under 25 år)

Målgruppen är prioriterad och ska skyndsamt erbjudas stöd och insatser för att finna vägar till egen försörjning.

5.1.2 Arbetslösa med otillräcklig föräldrapenning

Barnet ska senast fyra månader innan barnet är ett år anmälas till barnomsorgskön. Så snart barnomsorgsplatser erbjuds ska platsen accepteras och den hemmavarande föräldern ska då ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. När barnet har fyllt ett år finns i normalfallet ingen rätt att vara föräldraledig om man har ekonomiskt bistånd. Lagen om föräldraledighet reglerar endast förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

5.1.3 Bistånd vid avstängning från arbetslöshetsersättning

Huvudprincipen är att försörjningsstöd inte ska kompensera för den avstängning från arbetslöshetsersättning, som det medför att säga upp sig på egen begäran. Uppfyller den enskilde i övrigt rätten till försörjningsstöd erhålls försörjningsstöd först från den dag rätten till arbetslöshetsersättning inträder. Om den enskilde åberopar synnerliga skäl för att säga upp sig, ska han/hon uppmanas att i första hand försöka få avstängningen från arbetslöshetsersättningen hävd. En individuell bedömning ska alltid göras.

5.1.4 Arbetsökande med otillräcklig A-kassa eller Alfa – kassa

Handläggare på Arbets- och företagsenheten och den enskilde gör i normalfallet upp den gemensamma planeringen i samråd med arbetsförmedlingen. Detta är extra viktigt om sökanden har A-kassa eller Alfa-kassa då det finns en risk att personer med A-kassa eller Alfa-kassa förlorar sin arbetslöshetsersättning om de deltar i en kommunal aktivitet. Handläggare på Arbets- och företagsenheten ska informera den enskilde om att denne har ett eget ansvar att kontakta sin a-kassa för att få ett godkännande.

5.2 Personer med försörjningsstöd i sex månader som får eller har inkomst av arbete

Särskild beräkningsregel för den som fått försörjningsstöd under sex månader i följd

För den som har fått försörjningsstöd under sex månader i följd ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas vid bedömningen av rätten till bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL (särskild beräkningsregel).

Den särskilda beräkningsregeln ska gälla under två år. Därefter måste kravet på att försörjningsstöd ska ha lämnats under sex månader i följd uppfyllas på nytt för att den särskilda beräkningsregeln ska gälla igen.

Med detta avses att under en sammanhängande tid om 24 månader ska 25 procent av inkomsterna av anställning inte beaktas när rätten till ekonomiskt bistånd bedöms. Tvåårsperioden börjar när den enskilde fått försörjningsstöd under sex månader i följd. Det saknar betydelse om den enskilde är självförsörjande under en del av tvåårsperioden eller om han eller hon får bistånd under hela perioden. Om den enskilde ansöker om ekonomiskt bistånd någon gång under perioden ska rätten till bistånd bedömas utan att 25 procent av inkomsterna av anställning beaktas.

Den särskilda beräkningsregeln ska inte gälla hemmavarande barns och hemmavarande skolungdomars arbetsinkomster.

Den särskilda beräkningsregeln gäller endast inkomster av anställning. Beräkningsregeln gäller inte heller sådana inkomster som träder istället för eller grundas på anställningsinkomster såsom sjukpenning, sjukersättning, föräldrapenning, pension eller livränta. Inkomst av kapital eller näringsverksamhet eller ersättning i form av skadestånd omfattas inte heller. Beräkningen sker i regel med efter faktiska inkomsten dvs. inkomst efter skatteavdrag.

Eftersom beräkningsregeln endast gäller för den som uppfyller kravet om att ha fått försörjningsstöd under sex månader i följd görs en bedömning om varje person i ett hushåll, var för sig, uppfyller kravet.

Det finns inget krav på att försörjningsstödet måste ha utgått från samma kommun sex månader i följd. Den enskilde kan själv välja för hur inkomsten ska användas exempelvis konsumtion eller visst sparande utan att det påverkar bedömningen under tvåårsperioden. Om den enskilde åter är i behov av bistånd efter tvåårsperioden ska det bedömas utan tillämpning av bestämmelsen. Ett eventuellt sparande bedöms då enligt vanliga regler.

5.3 Sjukskrivna

Vid sjukskrivningar som inte är kortvariga bör kontakt tas med sjukskrivande läkare för att få information om vilken rehabiliteringsplan som finns för den enskilde samt för att höra om arbetsrehabiliterande insatser eller sjukersättning är aktuellt. Arbets- och företagsenheten kan bevilja arbetsförmågutredningar samt rehabiliteringsinsatser varvid den enskilde ska erbjudas kontakt med handläggare där. Planeringen ska alltid ske i samråd med läkare och andra berörda parter.

En planering med handläggare på arbets- och företagsenheten ska *inte* göras om:

- ansökan om sjukersättning/aktivitetsersättning ska göras
- om läkare (och den enskilde) anser att arbetsinriktad rehabilitering kan försämra den enskildes hälsa

Vid en ansökan till Försäkringskassan, om ersättning enligt Lagen om allmänna försäkringar, ska handläggare vid behov vara behjälpliga i kontakten med läkare och FK.

5.4 Personer med missbruksproblem

De generella reglerna om möjligheten att ställa krav på biståndssökande kan inte i samma utsträckning användas för de som har ett pågående missbruk. Vägrar dessa personer helt eller i stor utsträckning att

medverka i samarbetet för att upprätta en planering eller att göra en utredning så kan detta dock utgöra grund för att reducera biståndet.

Personer med missbruksproblematik ska ges möjlighet till en planering mot arbetsmarknaden tillsammans med handläggare vid arbets- och företagsenheten, en förutsättning är att den enskilde inte har ett pågående missbruk, där arbetsmarknadsinsatser försämrar möjligheten att komma ifrån missbruket eller bedöms som meningslösa.

Försörjningsstödet kan reduceras om det är uppenbart att biståndet inte används till avsett ändamål och missbruket är påvisbart pågående.

5.5 Företagare eller personer med fria yrken

Ekonomiskt bistånd beviljas i undantagsfall till person som är egen företagare. Aktiebolag, vissa handelsbolag och enskilda firmor representerar i de flesta fall en realiserbar tillgång. I de fall företaget inte representerar en tillgång ska den sökande, för att bli berättigad till ekonomiskt bistånd, uppmanas att avregistrera firman hos Patent- och registreringsverket och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande genom skriva in sig på arbetsförmedlingen och aktualiseras på arbets- och företagsenheten.

När den sökande har ett kortvarigt behov av bistånd (tre månader) som t ex vid sjukdom kan firman lämnas kvar då den kan förväntas ge inkomster när arbetet återupptas.

Sökande med fria yrken såsom exempelvis konstnärer, författare, artister, och frilansarbetare har ofta en F-skattsedel eftersom detta är ett krav från deras uppdragsgivare. Deras ansökan om försörjningsstöd eller annat ekonomiskt bistånd ska prövas på samma sätt som för andra hel- eller deltidsarbetslösa och samma krav på motprestationer ska ställas.

5.6 Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård, etc.

För personer inskrivna inom kriminalvården ska kriminalvårdsverket svara för all kostnader under verkställighetstiden, med undantag för den enskildes eventuella kostnader i form av hyra och uppehälle under frigivningspermission. För hyra och andra kostnader förknippade med eventuell bostad gäller i vissa fall särskilda regler som beskrivs nedan. Sökandens möjlighet till inkomst från arbete inom kriminalvårdsanstalten ska utredas innan ekonomiskt bistånd beviljas.

Personer som är häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, får häktesbidrag från kriminalvården och ska inte beviljas fickpengar.

Personer som dömts till fängelsestraff har i princip rätt att omgående påbörja verkställigheten. Vid ansökan om försörjningsstöd i avvaktan fängelsestraff kan behovet tillgodoses genom att den sökande inställer sig hos Kriminalvården.

I samband med avslutning av kriminalvård ligger ansvaret för bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen på folkbokföringskommunen under en övergångsperiod (se 16 kap. 2 § SoL). En rimlig övergångsperiod kan vara ca 1 månad. Därefter har vistelsekommunen ansvaret. Den som genomgår rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen har på samma villkor som personer inskrivna för vård inom rätt till ekonomiskt bistånd. Personer dömda till rättspsykiatrisk vård har kvar rätten till sjukpenning, pension, bostadsbidrag, etc. Personer som är häktade har rätt till bistånd från till hyra om inte behovet kan tillgodoses på annat sätt. En ekonomisk prövning ska göras.

Personer som är dömda till kriminalvård har i vissa fall rätt till bistånd till hyra under verkställighetstiden. Vägledande vid prövning ska vara den sökandes hyresförhållande, straffets längd, egen förmåga att betala hyran eller del av hyran, samt rehabiliteringsaspekten.

Vid en vårdtid på högst sex månader kan ekonomiskt bistånd beviljas till hyra om det är olämpligt eller omöjligt att hyra ut lägenheten i andra hand. Hyr den sökande andrahandslägenhet eller inneboenderum kan bistånd beviljas om hyresrätten kvarstår efter frigivning.

Om hyresavtal sägs upp kan det bli aktuellt med bistånd till kostnad för förvaring av bohaget, denna kostnad bör ses i förhållande till kostnad för nyanskaffning av möbler och husgeråd i kombination med förvaring av en mindre del personligt lösöre.

Vid en vårdtid som överstiger sex månader ska den sökande försöka få sin lägenhet uthyrd i andra hand eftersom bostad efter frigivning är betydelsefull för fortsatt rehabilitering. Den sökande bör även uppmanas att undersöka möjligheten att få ett "tillgodohavande" hos hyresvärden. Under tid då sökande försöker ordna lägenhetsfrågan kan bistånd till hyran beviljas.

5.7 Personer med Intensivövervakning med elektronisk kontroll- s.k. fotboja

Det finns två kategorier av intensivövervakning med fotboja och rätten till ekonomiskt bistånd från skiljer sig åt mellan dessa. Fotboja förekommer dels som påföljd vid korta straff och dels som ett led i frigivningsförberedelserna.

- Personer som dömts till sammanlagt högst tre månaders fängelse kan ansöka om intensivövervakning som ett alternativ till fängelse. Grundtanken är att personer vid korta straff ska kunna fortsätta arbeta, studera eller delta i rehabiliterande verksamhet. Den dömde jämställs med person aktuell inom frivården, och har exempelvis rätt att fortsätta få eventuell pension eller sjukpenning, men ingen ersättning från A-kassa. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd från kommunen till sin försörjning under verkställigheten med fotboja. Om verkställigheten med fotboja upphävs och övergår till anstaltsvård gäller i stället reglerna för inskrivna inom kriminalvården. Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader på grund av intensivövervakningen, såsom avgifter, telefoninstallation eller resor till och från aktiviteter beviljas inte eftersom dessa bekostas av kriminalvårdsmyndigheten (KVVFS 1999:2).
- Personer som avtjänar fängelsestraff i minst två år kan som ett led i förberedelserna för frigivning ansöka om verkställighet utanför anstalt med intensivövervakning med fotboja i slutet av verkställigheten. s.k. IÖV:s utsluss. Personer är då fortfarande inskrivna på anstalt och har ingen rätt till ekonomiskt bistånd för sin försörjning. Reglerna för inskrivna inom kriminalvården gäller då.

5.8 Inskrivna för vård eller behandling

Personer som beviljas heldygnsvård eller behandling är berättigade till ekonomiskt bistånd på samma villkor som andra. Bistånd ska reduceras för kostnader den sökande inte har under perioden.

Följande bistånd ska beviljas när det av arbetsplan framgår att det är motiverat ur vård- och rehabiliteringssynpunkt:

- Hyra för bostad
- Eventuella abonnemangskostnader för hushållsel och telefon
- Läkarvård och tandvård om det inte ingår i vårdkostnaden
- Placeringsnorm om det inte ingår i vårdkostnaden

Se vidare under 3.5. Försörjningsstöd, bistånd vid institutionsvistelse.

5.9 Rekryter

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd inte ska beviljas till rekryter och dennes familj då behovet ska tillgodoses genom de bidrag som utgår enligt familjebidragsförordningen. Detta bidrag söks genom försäkringskassan.

5.10 Studerande

Huvudregeln är att studerande på grundskole-, gymnasial och eftergymnasial nivå är inte berättigad till försörjningsstöd. För dessa grupper finns i regel andra finansieringsalternativ.

5.10.1 Ungdomar under 21 år som går i skolan

Föräldrarna har enligt föräldrabalken 7 kap 1 § försörjningsskyldighet för ungdomar som går i skolan till dess barnet fyller tjuogoett år. Rätten till underhåll för barn *som fyllt arton år* knyts till den enda förutsättningen att barnet går i skolan. Till skolgång räknas studier i grundskolan eller gymnasieskolan och annan jämförlig grundutbildning.

Föräldrarna är underhållsskyldiga bara om barnet går i skolan. Gör barnet ett uppehåll i sin skolgång är föräldrarna inte underhållsskyldiga under uppehåll, men underhållsskyldigheten träder in igen om och när barnet återupptar skolgången. Ferier och tid då barnet på grund av sjukdom är förhindrad att delta i utbildningen anses i praxis utgöra tid då skolgång pågår. Underhållsskyldigheten upphör alltså inte under t.ex. sommarlovet mellan två årskurser i gymnasieskolan.

I de fall föräldrarna har försörjningsplikt ska ungdomen räknas in som barn i hushållet om det inte finns särskilda skäl för att ungdomen ska ha bistånd som eget hushåll.

Om föräldrar till ett barn eller en skolungdom (18 t.o.m. 20 år) inte fullgör sin underhållsskyldighet och socialnämnden inte förmår dem att göra det, bör man ge barnet/ungdom eget ekonomiskt bistånd utifrån ålder och mognad.

I de fall barn eller skolungdom (18 t.o.m. 20 år) ansöker om ekonomiskt bistånd bör nämnden bortse från föräldrarna när:

- barnet eller skolungdomen är utsatt för våld eller övergrepp av närstående eller
- barnet eller skolungdomen har bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxen

Att bistå ett barn utan medgivande av vårdnadshavare är en åtgärd som används restriktivt.

5.10.2 Vuxenstödet på grundskolenivå

Om Arbetsförmedlingen bedömer att studierna är en förutsättning för att den enskilde i framtiden ska kunna stå till arbetsmarknadens förfogande kan vuxna som studerar på grundskolenivå ha rätt till försörjningsstöd. Beslut om helt eller kompletterande försörjningsstöd fattas för en tidsbegränsad period och omprövas varje termin. En förutsättning för biståndet är att personen ansöker om bidragsdelen hos CSN om det är möjligt.

Den enskilde kan studera SFI, svenska för invandrare och under tiden erhålla ekonomiskt bistånd. Planering av studierna ska göras tillsammans med arbets- och företagsenheten. I den gemensamma planeringen är snabbaste vägen till egen försörjning i fokus. En förutsättning för att ekonomiskt bistånd ska beviljas är att den enskilde gör framsteg i sina studier.

5.10.3 Vuxenstuderande på gymnasienivå

Utgångspunkten är att vuxenstuderande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigad till försörjningsstöd. För denna grupp finns andra alternativ i form av studiemedel d.v.s. studielån och studiebidrag. Studiemedlen är statliga och förväntas ge den enskilde förutsättningar att klara sin livssituation under studietiden.

Försörjningsstöd ska i övrigt inte beviljas vid annat än korta tidsbegränsade kurser inom ramen för de insatser som erbjuds arbetslösa, där den enskilde samtidigt söker arbete. Den enskilde ska när som helst vara beredd att avbryta kursen för att påbörja ett erbjudet arbete.

5.10.4 Studier på högskolenivå

Försörjningsstöd beviljas i normalfallet inte under pågående studier. Undantag kan göras för en akut nödsituation då reducerat försörjningsstöd kan beviljas. Har den studerande familj och det bedöms olämpligt att avbryta studierna under pågående termin trots försörjningsproblem kan försörjningsstöd beviljas som komplettering till studiemedel. Den studerandes månadsinkomst räknas ut genom att beviljat studiemedelsbelopp fördelas på det antal studiemånader som terminen omfattar enligt studiemedelsbeslutet.

5.10.5 Bistånd till studerande under studieuppehåll

Enligt 4 kap. 4§ första stycket, i socialtjänstlagen får socialnämnden begära att studerande som under studieuppehåll behöver försörjningsstöd ska delta i anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet.

För att ha rätt till försörjningsstöd ska studerande kunna visa att de i god tid sökt feriearbete då inkomstbortfallet är en förutsebar situation.

Studiemedlen ska täcka alla levnadsomkostnaderna under terminerna t.o.m. terminen slutar enligt studiemedelsbeslutet. Först därefter inträder rätt till försörjningsstöd. Högskolestuderande har inget uppehåll mellan hösttermin och vårtermin och ska därför inte beviljas försörjningsstöd för studieuppehåll då. För övriga studerande kan reducerat försörjningsstöd till matpengar och ev. januarihyra beviljas för studieuppehåll över jul och nyår.

Vid studieuppehåll över sommaren ska försörjningsstödet vara reducerat för de första 30 dagarna. I det reducerade försörjningsstödet ingår matpengar, arbetsresor och eventuell hyra som förfaller till betalning under perioden. Reduceringen av biståndet är motiverat av att biståndet ska anses tillfälligt i avvaktan på lön från feriearbete samt att en månad normalt är den tid man får vänta på inkomst. Kvarstår behovet efter de första 30 dagarna beviljas fullt försörjningsstöd. Eventuella inkomster från extraarbete som utbetalas månaden innan studierna avslutas ska medräknas som inkomst inför uträkning av behovet första biståndsmånaden.

Den som väntar inkomst av arbete eller arbetslöshetsersättning för samma tidsperiod ansökan om försörjningsstöd gäller ska beviljas försörjningsstöd mot återbetalning enligt 9 kap. 2 § punkt 1 i socialtjänstlagen.

5.11 Utländska medborgare

Med undantag från vissa EU medborgare och deras anhöriga får utländska medborgare inte uppehålla sig i Sverige mer än tre månader utan att ha uppehållstillstånd. I de fall sökande vistas i landet mer än tre månader utan uppehållstillstånd har kommunen underrättelseskyldighet till polisen enligt utlänningsförordningen 6 kap. 1 och 2§ §.

Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha uppehållstillstånd eller visum redan vid inresan.

5.11.1 Med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländsk medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska kunna uppvisa följande:

- Beslut om uppehålls- och arbetstillstånd
- Om tidigare tillstånd gått ut, bevis på inlämnad ansökan om förnyat uppehålls- och arbetstillstånd.

Utländska medborgare med uppehållstillstånd för besök, ska bedömas på samma sätt som utländska medborgare som befinner sig tillfälligt i landet. För utländsk medborgare utan viseringsplikt krävs denna typ av uppehållstillstånd efter tre månaders vistelse i Sverige. Utländska medborgare med viseringsplikt ska ha denna typ av uppehållstillstånd redan vid inresan.

Studenter ska inte beviljas ekonomiskt bistånd annat än i undantagsfall, t.ex. en akut nödsituation. Uppehållstillståndet har beviljats under förutsättningen att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet.

5.11.2 Utan uppehållstillstånd

Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, t.ex. turister, affärsresande och säsongarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. I princip föreligger rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation, och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet i de fall behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Efter tre månaders vistelse i Sverige inträder kravet på uppehållstillstånd. Handläggare på socialtjänsten bör uppmana personen att ta kontakt med Migrationsverket för att ansöka om uppehållstillstånd.

Vänder sig personen till efter mer än tre månader i landet och personen saknar uppehållstillstånd är enligt utlänningsförordningen skyldig att underrätta polismyndigheten. Skyldigheten inträder första gången en nämnd vidtar en åtgärd i ett ärende om socialtjänst, t.ex. registrerar en ansökan om ekonomiskt bistånd.

5.11.3 Asylsökande

Asylsökande ska alltid hänvisas till Migrationsverket som beviljar bistånd i form av dagersättning enligt lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA). Detta gäller oavsett om den asylsökande vistas på förläggning eller hos släkting i kommunen.

Kommunen ansvarar för gruppen ”Övriga som sökt uppehållstillstånd” i Sverige och som omfattas av 1 § punkt 3 i lag om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA), d.v.s. ”har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige och av särskilda skäl medgetts rätt att vistas här medan ansökan prövas”. Dessa personer ska beviljas dagersättning enligt LMA och det utbetalas av kommunen. Detta gäller även personer som tidigare haft uppehållstillstånd som upphört att gälla och som sökt nytt uppehållstillstånd. I de senare fallen kan det även bli aktuellt att bevilja hyra.

Dagersättningen ska täcka kostnader för livsmedel, kläder och skor, fritidsaktiviteter, hygienartiklar och andra förbrukningsvaror. Dagersättningen ska även täcka utgifter för hälso- och sjukvård, tandvård samt läkemedel. Om särskilt angelägna behov uppstår kan särskilt bidrag lämnas för kostnader för vinterkläder, glasögon, kosttillskott, handikapputrustning, spädbarnsutrustning och begravningskostnad.

Bistånd som kommunen utger enligt LMA ska återsökas från staten.

Migrationsverket tillämpar mycket restriktiva bedömningar när det gäller särskilt bidrag enligt LMA (se Migrationsverkets föreskrifter SIVFS 1997:2) så själva dagersättningen är i princip det enda belopp kommunen kan påräkna sig vid åter sökning från staten.

Personer som omfattas av LMA har inte rätt till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL för förmåner av motsvarande karaktär, vilket inte kan överklagas.

Undantag från ovanstående ska göras för barn under 18 år som bor hos vårdnadshavare med uppehållstillstånd. Dessa ska ges bistånd enligt socialtjänstlagen.

5.11.4 EU-medborgare

5.11.4.1 Allmänna bestämmelser

För EU-medborgare gäller särskilda regler som innebär att kravet på permanent eller tillfälligt uppehållstillstånd enligt utlänningslagen inte gäller för dem. Bestämmelser om uppehållsrätt, som reglerar EU-medborgarnas rätt att vistas i landet, finns i utlänningslagen och utlänningsförordningen. Reglerna om uppehållsrätt omfattar även medborgare från Liechtenstein. Reglerna om uppehållsrätt

omfattar dock inte medborgare från Schweiz, för vilka tidigare regler om uppehållstillstånd fortfarande gäller. Nordiska medborgare kan vistas och bo i Sverige utan krav på registrering eller uppehållstillstånd.

Reglerna om uppehållsrätt är tillämpliga på EU-medborgare som utnyttjar den fria rörligheten. Med uppehållsrätt avses en rätt för EU-medborgare och deras familjemedlemmar att vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd under vissa förutsättningar.

EU-medborgaren har uppehållsrätt om personen

- Är arbetstagare eller egen företagare i Sverige.
- Har kommit till Sverige för att söka arbete och bedöms ha en verklig möjlighet att få en anställning
- Är inskriven som studerande vid utbildningsanstalt (lägst gymnasienivå) i Sverige och enligt en försäkran om detta har tillräckligt med tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning samt har en heltäckande sjukförsäkring för sig och sina familjemedlemmar som gäller i Sverige.
- Har tillräckliga tillgångar för sin och sina familjemedlemmars försörjning och har en heltäckande sjukförsäkring för sig och familjemedlemmarna i Sverige.

Med familjemedlem avses make/maka, registrerad partner eller sambo. Med familjemedlem avses också släkting i rakt nedstigande led till EU-medborgare och till hans eller hennes make eller sambo. Vidare räknas hit barn som är under 21 år och äldre barn som är beroende av dem för sin försörjning. Slutligen avses även släkting i rakt uppstigande led till EU-medborgare eller till hans eller hennes make eller sambo, om släktingen är beroende av dem för sin försörjning. Familjemedlemmar behöver inte vara EU-medborgare för att ha uppehållsrätt.

En person som har uppehållsrätt och avser att stanna i Sverige under en längre tid än tre månader ska enligt utlänningslagen registrera sig hos Migrationsverket. Registreringsskyldigheten gäller inte för de arbetsökande. Senast tre månader efter ankomsten till Sverige ska familjemedlem som inte är EU-medborgare ansöka om uppehållskort hos Migrationsverket. Ett bevis om registrering och ett intyg om inlämnad ansökan om uppehållskort utfärdas omedelbart. Upphållskortet, som ska upprättas inom sex månader från ansökan, gäller då kraven är uppfyllda men längst i fem år från dagen för utfärdandet.

5.11.4.2 Yrkesverksamma personer

En EU-medborgare har uppehållsrätt om han eller hon är arbetstagare eller egen företagare i Sverige. Som arbetstagare måste man kunna visa upp ett intyg om anställning eller liknande. En EU-medborgare som är arbetstagare vistas i Sverige har de samma rätt till ekonomiskt bistånd som svenska medborgare. För att få rätten till bistånd krävs det självklart att övriga krav enligt 4 kap 1 § SoL är uppfyllda. En yrkesverksam EU-medborgares make/maka behöver inte ha sin försörjning tryggad för att de ska erhålla uppehållsrätt (Kammarrättsdom Stockholm 2008-08-19 mål 4233-08) För att någon ska vara arbetstagare måste kriterierna nedan uppfyllas:

- arbetet ska utföras åt någon annan,
- personen ska vara under dennes arbetsledning och
- arbetet ska ske mot ersättning

Så länge ersättning utgår är man arbetande. Man kan vara lärling, praktikant, au pair etc. En på förhand tidsbegränsad anställning på 2 ½ månad anses som arbetstagare. Även om man får lön i form av kost och logi är man en arbetstagare

En arbetstagare som haft sin anställning under kortare tid än ett år behåller sin status som arbetstagare och därmed likabehandling under sex månader efter att anställningen upphört. Om arbetstagaren drabbas av tillfällig arbetsoförmåga på grund av sjukdom behåller personen sin uppehållsrätt under tiden som han/hon inte kan arbeta.

5.11.4.3 Arbetssökande

En EU-medborgare har vidare uppehållsrätt om han eller hon är arbetssökande i Sverige med verklig möjlighet att få anställning. Enligt EG-rättslig praxis har den arbetssökande i regel rätt att vistas sex månader i medlemsstaten för att söka arbete. Vad gäller socialt bistånd till personer som är arbetssökande har dessa enligt EG-rätten ingen rätt till socialt skydd men däremot har de möjlighet att få stöd enligt Socialtjänstlagen. Rätten till bistånd för dessa personer har hittills inte prövats av Regeringsrätten och därför är det osäkert hur långt kommunens yttersta ansvar sträcker sig. En individuell prövning måste göras om bistånd ska utgå och i vilket omfattning. En arbetssökande EU-medborgare har i regel inte rätt till försörjningsstöd. En individuell bedömning måste dock göras i det enskilda fallet, där hänsyn bland annat ska tas till vistelsens längd och avsikten med vistelsen.

För personer med rätt till arbetslöshetsersättning enligt hemlandets regler finns möjlighet att under tre månader ta med sig denna ersättning till det land där man tillfälligt vistas. Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall, i vilken omfattning bistånd ska utges.

5.11.4.4 Icke yrkesverksamma personer

Rätten att vistas i Sverige omfattar även studerande, pensionärer och andra inte yrkesverksamma personer som är EU-medborgare, men då måste de kunna visa på att försörjningen är tryggad under vistelsen i landet samt att de har en heltäckande sjukförsäkring. Kommunen måste från fall till fall bedöma om, och i så fall, i vilken omfattning bistånd ska utges. Rätten till bistånd har hittills inte prövats av Regeringsrätten och det är därför osäkert hur långt kommunens yttersta ansvar sträcker sig i dessa fall.

5.11.4.5 Tillfällig vistelse

EU-medborgare som tillfälligt vistas i Sverige t.ex. turister, affärsresande, som inte har något arbete i Sverige och inte heller har för avsikt att arbeta i Sverige ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. Rätt till ekonomiskt bistånd i en nödsituation finns alltid och kommunen är skyldig att pröva biståndsbehovet om inte behovet kan tillgodoses på annat sätt. Det yttersta ansvaret skulle i det enskilda fallet kunna ge den enskilde matpengar samt en biljett hem.

Det ska noteras att en EU-medborgare som uppfyller kriterierna för uppehållsrätt enbart kan bli aktuell för avvisning i särskilda situationer. EU-medborgare som inte är arbetstagare, egenföretagare, arbetsökande och deras familjemedlemmar får dock avvisas till exempel om de under vistelsen i Sverige utgör en belastning för biståndssystemet enligt Socialtjänstlagen. Den underrättelseskyldighet till Polis som föreligger enligt 7 kap 1 § utlänningsförordningen omfattar inte EU-medborgare med uppehållsrätt.

Vid bedömning om en person blivit en belastning för det sociala biståndssystemet ska och bör utvisas ska det beaktas hur länge personen varit bosatt i landet, personliga omständigheter och hur stort bistånd som beviljats

5.12 Personer 65 år eller äldre

Personer 65 år och äldre som ansöker om försörjningsstöd ska hänvisas till försäkringskassan för att ansöka om äldreförsörjningsstöd i stället.

5.13 Bostadslösa

Personer som saknar boende informeras om att de i första hand själva måste försöka hitta boende. Har personen varit inneboende hos släkt eller vänner och det uppstått konflikter eller dylikt så hänvisas personen att i första hand försöka lösa detta och ges en tid inom två veckor för att diskutera sin situation. Vid dessa besök är det bra om även släktingen/vännen är med så att sökanden kan få stöd i att lösa sin situation/konflikt.

Om en person trots detta inte lyckas lösa sin boendesituation kan bistånd till t ex. vandrarhem beviljas under utredningstiden. När sökanden saknar boende ställs krav på att personen söker boende och arbete i hela landet. En individuell bedömning utifrån personers förmåga och barnens situation ska alltid göras. För barn kan det många gånger vara viktigare att få ett tryggt boende i en ny kommun än att vara placerade på tillfälliga boenden.

6. OM ANSVARFÖRDELNING MELLAN KOMMUNER

Den 1 maj 2011 infördes nya regler i socialtjänstlagen om ansvar kommuner emellan.

Bosättningskommunen har nu det samlade ansvaret för hjälpt och stöd som den enskilde har behov av. Detta gäller även in de fall personen vistas i annan kommun förutom vid akuta situationer. Akuta situationer kan röra sig om att arrangera en hemresa, bistånd i form av pengar till mat och husrum fram till hemresan eller ett tillfälligt boende för en person som utsatts för hot

Med bosättningskommun menas den kommun personen stadigvarande bor i och i de flesta fall är det den kommun person är eller borde vara folkbokförd i.

I vissa fall kan den enskilde ha starkare anknytning till en annan kommun än den han eller hon stadigvarande bor i. Det kan gälla personer som flyttat ofta eller där uppgifterna i folkbokföringen inte är uppdaterade. Här blir bosättningskommunen den kommun som personen har starkast anknytning till. Detta kan gälla t e x hemlösa eller personer som flyttar mellan olika tillfälliga boenden

Vid bedömning av vilken kommun som personen har starkaste anknytning till bör det vara av betydelse var personen har sitt sociala nätverk och vilken uppfattning personen har.

Vistelsekommunen blir bosättningskommun så snart personen anger att han eller hon inte har för avsikt att återvända till ursprungskommunen. Bosättningskommunens ansvar föreligger även när behovet bara finns i vistelsekommunen.

Om det är oklart vilken kommun som är ansvarig är det alltid kommunen som mottar ansökan om biståndsinsatser som prövar det. Kommunen kan aldrig avvisa eller avsluta ett ärende förrän man är överens med en annan kommun om vilken kommun som bär ansvaret.

Om en person som utsatts för våld eller andra övergrepp och tillfälligt måste flytta på grund av detta måste bosättningskommunen behålla ansvaret. Detta gäller så länge personen inte själv väljer att byta bosättningskommun.

Ett ärende kan flyttas över till annan kommun om den som berörs av ärendet har starkaste anknytning till den andra kommunen och det med hänsyn till personens önskemål, hjälpbehovets varaktighet och omständigheterna i övrigt framstår som lämpligt. En begäran ska vara skriftlig och den mottagande kommunen ska utan dröjsmål (max 1 månad) besvara meddela sin inställning skriftligt. Om kommunen inte svarat inom en månad eller kommunerna inte kommer överens får kommunen ansöka hos Socialstyrelsen som ska fatta beslut inom en tre månaders period.